

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Právo a právní věda

Katedra správní vědy a správního práva

Diplomová práce

**Policie ČR, její charakteristika a místo v systému
bezpečnostní správy státu**

Michal Žůrek

2013/2014

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce
JUDr. Stanislavu Sedláčkovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Policie ČR, její charakteristika a místo v systému bezpečnostní správy státu zpracoval sám a veškeré prameny a zdroje informací jsem uvedl v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury“.

V Brně 30. Března 2014

.....

Michal Žůrek

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na základní popis bezpečnostní správy v České republice. Blíže se zabývá jednou z bezpečnostních složek, a to Policií České republiky. Obsahuje popis vývoje, postavení a místo Policie České republiky v bezpečnostní správě České republiky. Součástí práce je nastínění problémů, které přináší současná právní úprava. Nechybí ani pohled de lege ferenda na možné řešení současných problémů, které se týkají Policie České republiky.

Klíčová slova

Bezpečnostní správa, Policie České republiky, organizace, řízení, práva, povinnosti, součinnost, kontrolní mechanismy.

Abstract

The thesis is focused on the basic description of the safety management in the Czech Republic. Focuses on one of the security forces, the police and the Czech Republic. It contains a description of the development, status and place of the Police of the Czech Republic in the Security Administration of the Czech Republic. Part of this work is to outline the challenges posed by the current legislation. There is also a view de lege ferenda on possible solutions to the current problems concerning the Police of the Czech Republic.

Key words

Safety Administration, the Police of the Czech Republic, organization, management, rights, obligations, cooperation, control mechanisms

Obsah

Seznam použitých zkratk	7
Úvod	8
1 Historický vývoj bezpečnostní správy na území ČR	11
1.1 Vývoj druhé poloviny 19. století	11
1.2 Období první republiky	11
1.3 Období protektorátu	13
1.4 Poválečné období	13
1.5 Vývoj po 17. listopadu 1989	15
2 Reforma Policie ČR	16
3 Systém bezpečnostní správy v ČR	18
4 Spolupráce Policie ČR s jinými bezpečnostními sbory	19
4.1 Obecní policie	19
4.1.1 Základní povinnosti strážníka	20
4.1.2 Základní práva strážníka	21
4.2 Vězeňská služba ČR	22
4.2.1 Základní povinnosti příslušníka vězeňské služby	24
4.2.2 Základní práva příslušníka vězeňské služby	24
4.3 Zpravodajské služby	25
4.4 Celní správa ČR	26
4.5 Stráže podle jednotlivých složkových zákonů na ochranu životního prostředí	27
5 Základní charakteristika	28
5.1 Subjektivita Policie ČR	29
5.2 Působnost a úkoly Policie ČR	31
5.3 Územní působnost	33
5.4 Řízení Policie ČR	34
5.4.1 Organizace	35
5.5 Financování	40
5.5.1 Ekonomický informační systém	41
5.6 Spolupráce Policie ČR	41
5.6.1 Community policing	42

5.7	Součinnost Policie ČR.....	42
5.7.1	Náplň spolupráce, pomoci a součinnosti	43
5.8	Integrovaný záchranný systém	45
6	Organizace Policie ČR.....	46
6.1	Útvary.....	46
6.2	Služby.....	46
7	Postavení policisty.....	47
7.1	Výkon úkolů policie	47
7.2	Služební poměr.....	47
7.3	Povinnosti vyplývající z výkonu policejní funkce	49
7.3.1	Základní povinnosti policisty	50
7.4	Etický kodex Policie ČR	51
7.5	Úkon.....	51
7.5.1	Bezprostřední zásah.....	52
7.6	Přiměřenost	53
7.7	Prokazování příslušnosti	54
8	Napojení Policie ČR do mezinárodních struktur.....	56
8.1	Evropský policejní úřad	56
8.2	Interpol	58
8.3	SIRENE a SIS	59
8.3.1	Schengenský informační systém (SIS)	60
8.3.2	Centrály SIRENE	60
8.4	Zahraniční mírové operace.....	61
9	Nová úprava kontrolních mechanismů	62
9.1	Generální inspekce bezpečnostních sborů.....	63
9.2	Občanská kontrola.....	63
9.3	Policejní ombudsman	65
	Závěr.....	66
	Příloha č. 1 – organizační schéma Policie České republiky	70
	Příloha č. 2 - Hodnostní označení příslušníků policie ČR.....	71
	Seznam použitých pramenů.....	72

Seznam použitých zkratek

CP – Community consulting

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

GIBS – Generální inspekce bezpečnostních sborů

IZS – Integrovaný záchranný systém

OP - Obecní policie

OSŘ - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

NS – Nejvyšší soud České republiky

SŘ - zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

SŘS - zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

TŘ - zákon č. 141/1961Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

ÚV KSČ - Ústřední výbor Komunistické strany Československa

ZIZS – zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.

ZoP – č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ZoOP - zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.

ZSP - zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

ZZ - změnový zákon - zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky

Úvod

Bezpečnost můžeme považovat za stav, kdy ve společnosti nehrozí pro objekt a jeho zájmy žádné druhy nebezpečí. Objektem můžeme v tomto smyslu chápat jak stát, mezinárodní organizaci, tak zejména jednotlivce. Bezpečnost je také nedílnou součástí života v demokratickém právním státě. Stát založený na demokratických právních hodnotách se tedy musí zasazovat o udržování bezpečnosti a maximální eliminaci hrozeb. Hrozby mohou vznikat jak na jeho vlastním území, tak za hranicemi státu.

Udržení bezpečnosti ve státě je problémem od dob sahajících hluboko do historie. Řešení, které by obsahovalo ideální způsob, jak nastolit a udržet bezpečnost a pořádek ve státě, nebylo doposud nalezeno. Dnes se udržuje bezpečnost a pořádek ve státě pomocí právních norem. Právní normy jsou výsledkem legislativní činnosti, která je reakcí na společenské dění. Legislativní proces je také reakcí na potřeby systému pro udržení bezpečnosti ve státě.

Samotná existence právních norem ještě neznamená jejich dodržování a tím zajištění bezpečnosti ve státě. Z tohoto důvodu jsou zřízeny orgány, které mají za úkol prosazování právních norem a tedy udržování bezpečnosti ve státě. Těmito orgány prosazující a garantující bezpečnost v ČR jsou orgány veřejné správy, které tvoří systém bezpečnostní správy.

Cílem mé diplomové práce je zpracovat popis bezpečnostní správy v ČR. Blíže jsem se zaměřil na práci a úkoly Policie ČR. Základ se staví na analýze platné právní úpravy a ostatních pramenech, ze kterých lze čerpat informace.

V první kapitole se zabývám historickým vývojem, kterým policie, jako bezpečnostní sbor, v minulosti procházela. V úvodu popisuji události ze začátku 19. stol. a následně jsem se chronologicky dopracoval až k soudobému stavu.

Druhá kapitola navazuje na historický vývoj, který vyústil v policejní reformu. Reforma vyvrcholila vydáním Zákona o Policii ČR. Samotnou reformou a změnami, které přinesla, se zabývám právě v této kapitole.

Tématem třetí kapitoly je stručné shrnutí bezpečnostní správy v ČR. Kapitulu považuji za důležitou pro obecnou představu o zajišťování bezpečnosti a pořádku ve státě. Z obecného základu pak mohu vyjít při popisu udržení bezpečnosti a pořádku bezpečnostním sborem Policie ČR.

V další, čtvrté, kapitole se zabývám spoluprací Policie ČR s jinými bezpečnostními sbory. Jedná se o činnost Policie ČR, která je nezbytná k dosahování a zajišťování bezpečnosti a pořádku ve společnosti. Samotná činnost Policie ČR je potřebná k dosahování úkolů jiných orgánů, jako jsou soudy, exekutoři a jiní. Stejně tak je nezbytná součinnost a spolupráce s jinými bezpečnostními složkami k naplňování vlastních úkolů Policie ČR. Těmito složkami mohou být Obecní policie (kterou veřejnost zná a vnímá spíše pod názvem Městská policie), Vězeňská služba ČR, Celní služba ČR, lesní stráž, vodní stráž a další.

Pátou kapitolu se budu snažit obsahově naplnit charakteristikou sboru, stěžejního pro prosazování a udržování bezpečnosti ve státě, a to Policie ČR. Pro charakteristiku vyjdu z právní subjektivity, jejíž vymezení je důležité po zjištění postavení Policie ČR v právních vztazích. Na subjektivitu naváže působnost Policie ČR. Zde se budu věnovat jak působnosti na území ČR, jež dostála novou právní úpravou velkých změn, tak působností za hranicemi státu. Dále do páté kapitoly zařadím řízení a organizaci tohoto bezpečnostního sboru, který je hierarchicky členěn. Policie ČR přistupuje v rámci efektivního plnění úkolů ke spolupráci nejen s jinými bezpečnostními složkami, ale také s fyzickými a právními osobami a dále je součástí Integrovaného záchranného systému. Výklad uvedených pojmů jsem také zařadil v této části práce.

V následující šesté kapitole se budu zabývat postavením policistů. Mám za to, že úprava a vymezení jejich postavení, tedy jejich práv a povinností, je zásadní pro celkové fungování Policie ČR a pro plnění jim stanovených úkolů. Z tohoto důvodu jsem zde zařadil a rozvedl pojmy, jako jsou povinnosti, úkony, přiměřenost, které tvoří spolu s jinými podkapitolami obsah této kapitoly.

Tím, že je ČR subjektem mezinárodního práva, lépe řečeno je členem Organizace spojených národů, Evropské unie a je zahrnuta do Schengenského prostoru, je zřejmé, že se vliv a působení ČR na základě mezinárodních závazků přenáší i za její hranice. Jedním ze způsobů, jak toho lze dosáhnout je působení příslušníků policie v cizině. Nejen na základě výše uvedeného jsem se zabýval v této kapitole napojením Policie ČR do mezinárodních struktur, spolupráce s Evropským policejním úřadem, mezinárodní nevládní organizací Interpol a Schengenským informačním systémem. Dalším z důvodů přeshraniční spolupráce je úspěšnější odhalování a potírání trestné činnosti na mezinárodní úrovni.

Výkon policejních zastávají policisté ve služebním poměru, nebo zaměstnanci v pracovněprávním poměru. Navzdory přísným předpokladům pro výkon služby policisty Policie ČR, které jsou vyžadovány pro přijetí do služebního poměru, může docházet k pochybení a k jednání které je v rozporu se zákonem. V této kapitole jsem se tedy snažil popsat kontrolní mechanismy, kterými se kontroluje činnost policejního orgánu.

V závěru mé práce se snažím shrnout podstatu mých názorů a poznatků, které vznikly při tvorbě této práce.

1 Historický vývoj bezpečnostní správy na území ČR

Policie ČR má za sebou v dnešní době téměř stoletý vývoj. Nejen z tohoto důvodu je důležité, zmínit současnou a možnou budoucí úpravu bezpečnostní správy na území ČR, ale také úpravy minulé. Je důležité hledět dopředu k novým cílům a moderní úpravě, ale nezapomínat přitom na zkušenosti z dob minulých. Tuto myšlenku podpořím slovy amerického filozofa George Santayana, který řekl: „... *národ, který se nepoučí ze své minulosti, je odsouzen k tomu, aby si ji znovu prožil*“.

1.1 Vývoj druhé poloviny 19. století

Naše území spadalo svou polohou do Habsburské monarchie, což velkou měrou určovalo charakter a stupeň vývoje bezpečnostních složek v našich zemích. Vlivem revolučních let 1848-1849, které zasáhly celou Evropu, se událo mnoho společenských změn. V našich zemích tyto události znamenaly změnu v legislativní úpravě činnosti státních policejních úřadů a vznik četnictva (dle lombardského vzoru). Po pádu Bachova absolutismu se eliminují na základě liberálních tlaků vojensky orientované policejní složky. Mimo to dohází ke vzniku samosprávy. Se vznikem samosprávy byl spjat vznik komunální policie.¹

1.2 Období první republiky

Po vzniku samostatného československého státu byl recipován recepční normou 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, stávající právní řád s právním systémem monarchie. To mělo za následek, že ve službách československého státu fungovaly podle rakouské organizace policejní úřady, četnictvo a komunální policie. Jejich doplňování muselo splňovat řadu nových předpokladů a požadavků jako jsou předpoklady fyzické a osobní.

„Ministerstvo vnitra mělo jako nejvyšší instance politické správy velice širokou působnost. Zabývalo se záležitostmi státní správy, bezpečnostními otázkami a

¹ MACEK, Pavel.; UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva I. Habsburská monarchie (1926 – 1918)*. 1. vyd. Praha: Themis, 1997. s. 57

dalšími velice rozličnými agendami, které nebylo možno začlenit do jiných resortů. Ve dvacátých letech pečovalo i o agendu státního a trestního řízení, polepšoven a donucovacích pracoven. Spadalo pod něj četnictvo, silniční a říční policie...“²

Československé četnictvo získávalo svoji stálou podobu postupně. Jak Ministerstvo vnitra, tak Ministerstvo národní obrany usilovalo o zařazení četnictva do svého resortu. Až v roce 1920 se zdánlivě tyto vztahy upravily vydáním zákona č. 299/1920 Sb., o četnictvu. Přesto, že je ve výše jmenovaném zákoně o četnictvu dáno v § 2, že četnictvo podléhá ministerstvu vnitra, docházelo k častým rozporům s Ministerstvem obrany, které usilovalo o podřízení četnictva právě sobě.

„Četnictvo bylo vojensky organizovaným strážním sborem, podléhajícím vojenským trestním zákonům a soudům. Ve výkonu bezpečnostní služby bylo podřízeno politickým úřadům, po stránce výcviku, vyučování, kázně, kontroly služby, ve věcech správních a hospodářských pak četnickým důstojníkům. V poslední instanci v obou směrech podléhalo ministerstvu vnitra. Pro každou zemi bylo zřízeno zemské četnické velitelství v sídle zemského úřadu. Jeho obvody se dělily na četnická oddělení, ta pak na dvě a více okresní četnická velitelství a na četnické stanice ve městech nebo větších obcích.

Četníci, zejména ti, kteří byli zařazeni na četnických stanicích, vykonávali četnickou službu, která se dělila na dvě části: službu obyčejnou, která patřila k základním povinnostem četníka a byla vykonávána bez zvláštních pokynů a službu zvláštní, která se vztahovala k výkonu zvláštních vrchnostenských nařízení a asistencí, které byly nařízeny úřady k tomu určenými, popřípadě eskortování vězňů.“³

Na území Československé republiky působila v třicátých letech státní policie a četnictvo. Státní policie působila v místech s velkou koncentrací obyvatel,

² Historie policie a četnictva. Muzeum Policie ČR[online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23. 3. 2014].

Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/historie-policie-a-ctnictva.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

³ Op. cit. Historie policie a četnictva

především ve městech, a to buď jako uniformovaná nebo tajná policie, „*zatímco četnictvo bylo vojensky organizovaným strážním sborem s působností na celém území Československé republiky*. Jako reakce na dění za německými hranicemi, lépe řečeno na dění v pohraničí, vznikaly Četnické pohotovostní oddíly. Tyto oddíly působily na hranicích s Německem a také s Polskem a Maďarskem. Úkolem pohotovostního oddílu byla kontrola pohraničí, která byla prováděna buďto obchůzkou, nebo objížděnou automobilem. Účelem byla pomoc místním bezpečnostním jednotkám.⁴

1.3 Období protektorátu

V období, kdy bylo Německem a Polskem obsazeno pohraniční území a výkon české správy byl omezen, byla činnost policie zúžena. Struktura se podřídila německé moci. Došlo k některým změnám, které měly strukturu připodobnit struktuře německé, avšak nebyla zásadním způsobem odlišná oproti struktuře předchozí. Jednou ze změn bylo to, že generální velitel četnictva byl jmenován i generálním velitelem uniformované policejní stráže. K poměrně velkým změnám docházelo během druhé světové války. Došlo ke sjednocení bezpečnostních složek a na území protektorátu působila tzv. policie protektorátní.⁵

1.4 Poválečné období

Základním dokumentem pro státoprvnou činnost v poválečném československém státě byl Košický vládní program. Bezpečnostní otázky nyní spadaly do resortu ministerstva vnitra. V oblasti bezpečnostních sborů docházelo k postupným změnám. Bezpečnostní sbor navazoval bezprostředně po druhé světové válce na bezpečnostní sbor dosavadní. Existovaly ovšem určité podmínky, které musel sbor splňovat. Jednalo se o tyto zásady:

⁴ Četnické pohotovostní oddíly. *Klub policejní historie Brno* [online]. Cetnictvo.cz, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.cetnictvo.cz/cetnictvo/cetnicke-pohotovostni-oddily.htm>

⁵ MACEK, Pavel; UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva III.. Protektorát Čechy a Morava a slovenský stát (1939 – 1945)*. 1. vyd. Praha: Police History, 2001. s. 54 - 57

- „Četnictvo a policii nerozpouštět, ale očistit a ponechat ve výkonu služby, protože zatím nemohly být nahrazeny novými vycvičenými orgány.
- Podchytit ozbrojenou masu občanstva a snažit se do bezpečnostní služby urychleně začlenit mladé vhodné lidi.
- Utvořit zvláštní pohotovostní jednotky jako zálohy pro pohraničí.“⁶

Na našem území v tuto dobu působily tyto bezpečnostní složky:

- Policejní a četnický aparát,
- Revoluční gardy,
- Národní milice,
- Závodní milice.

Revoluční gardy a milice se formovaly po skončení války z „barikádových bojovníků z května 1945“. Zprvu byly považovány milice za poválečnou vymoženost a postupem času se z nich stalo něco jako pomocná ruka komunistické strany. Název Lidové milice se začal užívat od doby, kdy byly tyto sbory pod vedením komunistické strany, tj. od února 1948. Jejich řady čítaly v roce 1989 až 84 000 členů. Na základě rozhodnutí Ústředního výboru Komunistické strany Československá, (dále jen ÚV KSČ) byly Lidové milice 21. prosince 1989 zrušeny.⁷

Z výše zmíněných bezpečnostních složek byli vybíráni členové do nového Sboru národní bezpečnosti. Jednalo se o sbor, který byl podřízen ve věcech bezpečnostní služby národním výborům. Pracovní náplň Sboru národní bezpečnosti měla i politickou stránku.

⁶ MACEK, Pavel; UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva IV. Československo (1945-1989)*. 1. vyd. Praha: Police History, 2011. s. 29 - 38

⁷ HISTORIE: Jak vznikala nelegální armáda KSČ. *Neviditelný pes*. [online]. Neviditelný pes a MARFA a.s., © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/historie-jak-vznikla-nelegalni-armada-ksc-f1v-p_spolecnost.aspx?c=A130910_185357_p_spolecnost_wag

Součástí Sboru národní bezpečnosti byla Veřejná bezpečnost. Jednalo se o ústřední orgán státní správy. Byla součástí Ministerstva vnitra jako výkonný útvar. Organizačně byla rozdělena na útvary, které působí v oblastech ochrany bezpečnosti, plynulosti silničního provozu a mnoha dalších.⁸

Během 50. let docházelo k častým změnám. Na začátku padesátých let to byla změna na základě vládního nařízení č. 48 z roku 1950, kterou došlo k rozdělení Ministerstva vnitra na Ministerstvo národní bezpečnosti (do jeho působnosti spadal Sbor národní bezpečnosti) a Ministerstvo vnitra (působnost v oblasti vnitřní správy a národních výborů).

Po vzniku československé federace v roce 1969 byly otázky vnitřního pořádku a bezpečnosti Československé socialistické republiky v působnosti obou republik. Federální ministerstvo vnitra řešilo otázky národní bezpečnosti společně s ministerstvy vnitra obou republik.

1.5 Vývoj po 17. listopadu 1989

Po revolučních listopadových událostech docházelo k postupným společenským změnám. Státní zřízení se zbavuje totalitních předpisů a ustanovení, která odporují demokratickým principům. Na federální úrovni byl zřízen Federální policejní sbor a Sbor hradní policie zákonem č. 333/1991 Sb., o Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie. Na republikové úrovni byla zřízena Policie ČR zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Tento zákon upravoval postavení Policie ČR až do roku 2008, kdy byl vydán zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Během začátku devadesátých let docházelo mimo jiné ke stále častější migraci, která představovala zvýšený výskyt kriminality. Proto docházelo v zájmu udržení veřejného pořádku k rozšiřování pravomocí policistů a posilování výkonu služeb v některých krajích.

⁸ MACEK, Pavel; UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva IV. Československo (1945-1989)*.

1. vyd. Praha POLICE HISTORY, 2011. s. 55

2 Reforma Policie ČR

Probíhající reforma Policie ČR je dlouhotrvajícím procesem, který má vyústit ve vznik moderního bezpečnostního sboru. Mělo by se jednat o sbor, který bude založený na vzdělaných policistech, kteří budou mít kvalitní technické a materiální zázemí. Policie ČR má mít silnou pozici a má být sborem, který je společností respektován. Reforma má vycházet z 10 pilířů.

Reformu podporuje legislativní změna, kterou přinesl zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, (dále jen „ZoP“). *„Charakterizuje jej orientace na prevenci, debyrokratizaci a zefektivnění policejních činností, modernizaci organizační struktury ...“*.⁹ Jedním z dalších prvků reformy byl vznik nových krajských ředitelství. Reforma se dále staví na zlepšení spolupráce policejních útvarů s orgány místní samosprávy (dochází k realizaci koordinačních dohod). Zjednodušením organizační struktury a snížením počtu řídicích pracovníků má být dosaženo pružnějšího řízení policejních útvarů.

Jako náhrada za snížení počtu řídicích pracovníků, tedy náměstků a zástupců vedoucích, byly zřízeny koordinační skupiny. Přestože jsou uvedené skupiny obsazovány kvalifikovanými policisty, jedná se často o policisty, jejichž kvalifikace spočívá na teoretické bázi, ale praxe bývá odlišná. Podle mého názoru je totiž důležité, aby nejen tyto pozice zastával policista s dostatečně širokou praxí. Jsem přesvědčen, že by bylo vhodné, aby mezi požadavky nutnými pro výkon těchto pozic byly nejen vysoké kvalifikační předpoklady, ale také prověřená praxe.

Další ze změn, které mají přispět k modernizaci sboru je obnova vozového parku, rekonstrukce policejních služeben, zavádění nových informačních technologií. Finanční zdroje na pokrytí těchto investic jsou mimo jiné čerpány z evropských

⁹ VOKUŠ, Jiří. *Policie České republiky*. 1. vydání, Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010, s. 80

fondů.¹⁰ (modrá policie 80) Rovněž jsou realizovány náborové kampaně, kterými má být zabezpečen nábor policistů do služebního poměru, aby nedocházelo k poklesu celkového počtu policistů (ukončování služebního poměru policistů). V období posledních dvou let však bylo možno v rámci Policie ČR sledovat tzv. „stop stav“ přijímání nových policistů. Docházelo naopak ke snižování celkového stavu policistů. Ať již nejvyšším vedením Policie ČR, či ministrem vnitra bylo dlouhodobě prohlašováno, že minimální počet policistů nutný pro zachování všech stávajících činností Policie ČR je počet 40 000 policistů. Při představení organizační struktury Policie ČR pro rok 2013 byl schválen konečný počet 38 996 systemizovaných služebních míst. Došlo k výraznému omezení systemizovaných služebních míst zejména v rámci policejních škol.

¹⁰VOKUŠ, Jiří. *Policie České republiky*. 1. vydání, Praha, Policejní prezidium České republiky, 2010. s. 80

3 **Systém bezpečnostní správy v ČR**

Policie ČR není jediným bezpečnostním sborem, který vykonává veřejnou správu na území ČR. Policie ČR má sice jako bezpečnostní sbor celostátní působnost (státní policie), ale existují i další sbory, jejichž příslušníci se podílejí na výkonu veřejné správy. Jedná se o veřejné sbory uvedené v zákoně č. 361/2003 Sb., o služebním poměru, (dále jen „ZSP“). Kromě Policie ČR jsou jimi dále Vězeňská služba ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace, Celní správa ČR. Dalšími sbory, o kterých nepojednává ZSP jsou Obecní policie, Vojenská policie a stráže upravené složkovými předpisy pro ochranu životního prostředí.

Může se tedy hovořit o policejní správě jako o samostatném odvětví správy. Odlišující prvek této policejní správy je shledán v kvantitě a intenzitě donucovacích činností, která je směřována do soukromé sféry. Dalším odlišujícím prvkem je vymezení chráněných zájmů, kterými jsou bezpečnost a veřejný pořádek.¹¹

¹¹ JURNÍKOVÁ, Jana. a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 6. Doplněné vydání.

Brno: MU 2009. s. 69

4 Spolupráce Policie ČR s jinými bezpečnostními sbory

4.1 Obecní policie

Rozsah spolupráce tohoto bezpečnostního sboru s Policií ČR je upravena v zákoně č. 553/1991 Sb., o obecní policii, (dále jen „ZoOP“). Tento bezpečnostní orgán je zřizován obecně závaznou vyhláškou na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). Obecní policie, (dále jen „OP“) je jeden z orgánů zřizovaných pro ochranu bezpečnosti a veřejného pořádku. Úkoly tohoto orgánů jsou plněny zpravidla na území obce.¹² Jedná se o úkoly v zabezpečování místních záležitostí. Obec, která je městem, zřizuje polici městskou.

*„Obec (obce), jež neustavila obecní policii, však může s obcí, která obecní policii zřídila, uzavřít veřejnoprávní smlouvu o jejím působení (také) na jejím území.“*¹³ To znamená, že ačkoliv obec nejčastěji nemá finanční prostředky, které by mohla vyčlenit z rozpočtu na samotné zřízení OP, může zajistit fungování tohoto orgánu na svém území formou veřejnoprávní smlouvy. Tuto veřejnoprávní smlouvu a její možné změny schvaluje krajský úřad. V případě tohoto řešení tento orgán povětšinou není přítomen nepřetržitě v místě obce, nemá zde svoje sídlo, ale je schopen plnit úkoly dané ZoOP.

Vztah strážníků OP s obecní policií se zakládá na zaměstnanecké pracovní smlouvě. Řídícím orgánem sboru je starosta obce, kterého pověří zastupitelstvo. Řídícím orgánem může být též jiný člen zastupitelstva, nebo může být v některých věcech pověřen vedoucí funkcí některý ze strážníků.

¹² SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2.vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 278

¹³ SLÁDEČEK, op. cit., s 278

Podobně jako jsou požadavky na přijetí policisty do služebního poměru Policie ČR, existují i u OP požadavky pro přijetí do zaměstnaneckého poměru. Strážník musí být starší 21 let, bezúhonný, spolehlivý a zdravotně způsobilý. To znamená, že budoucí strážník například nesmí mít záznam v Rejstříku trestů. Také nesmí být opakovaně v minulých třech letech uznán vinným z přestupku (přestupky majetkové, proti veřejnému pořádku, občanskému soužití a další).

Středoškolské vzdělání s maturitou a osvědčení o odborných předpokladech pro výkon funkce strážníka tvoří základní požadavky na vzdělání. Osvědčení je vydáno strážníkovi Ministerstvem vnitra ČR po vykonání zkoušky. Ke zkoušce podává přihlášku obec, která mimo jiné zajišťuje školení a výcviky před skládáním zkoušek.

4.1.1 Základní povinnosti strážníka

Strážník je povinen ve službě provést zákrok nebo úkon ve chvíli, kdy je páchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt. Pokud není strážník ve službě a je svědkem páchání trestného činu, nebo přestupku proti životu, zdraví a majetku, musí v mezích zákona učinit zákrok, nebo jiné opatření (informovat státní policii).

Výjimku z povinnosti provést zákrok tvoří situace, kdy je strážník pod vlivem léků a látek, které ovlivňují jeho vnímání. Dále není povinen k takovým úkonům, k nimž nemá patřičné školení a výcvik. Není povinen provádět úkony a zákroky, které není schopen dokončit sám. V posledním případě strážník nejedná ve chvílích, kdy by svým jednáním nepříznivě ovlivňoval a mařil jednání jiných bezpečnostních sborů.

Strážník v rámci svého jednání obvykle používá výzvy. Tuto lze opět podle možností doplnit slovy „Jménem zákona“. Strážník se prokazuje průkazem OP, je oděn ve služebním stejnokroji, má vlastní identifikační číslo a odznak OP, což také slouží k identifikaci.

Strážník je povinen při svém jednání v práci plnění úkolů postupovat se zřetelem k právům každého jednotlivce, dbát jejich cti, vážnosti a důstojnosti. Při

úkonu a zásahu musí, obdobně jako policista, jednat tak, aby nedocházelo ke vzniku bezdůvodných škod a aby při jeho úkonech nebo zásazích nevznikaly nepřiměřeně velké zásahy do práv jednotlivců, které nejsou potřeba k dosažení zamýšleného účelu.

4.1.2 Základní práva strážníka

K základním právům strážníka se řadí vyžadování spolupráce od osob ve formě vysvětlení – slouží k zjištění skutečného stavu věci, odhalení přestupku nebo pachatele. Dále může OP žádat informace z informačních systémů podle § 11a ZoOP.

Osoba je povinna strážníkovi prokázat svoji totožnost, pokud se jedná o osobu, která je podezřelá ze spáchání trestného činu, přestupku, jiného správního deliktu. Dále osoba, vůči které je prováděn úkon strážníka obecně. Osoba, o níž je požadováno vysvětlení, ale také osoba, kterou má strážník za hledanou nebo pohřešovanou.

Strážník také může požádat každého o pomoc při plnění úkolů OP. Takovéto žádosti musí osoba vyhovět, ledaže by existovala zákonná překážka (například mlčenlivost).

Ve chvíli, kdy je osobou opětovně porušován veřejný pořádek, je ohrožován život a zdraví, není vyhověno strážnickově výzvě nebo vyjde najevo, že se jedná o pohřešovanou nebo hledanou osobu, je možné, aby strážník takovouto osobu předvedl na policii. Strážník také má v pravomoci omezení vstupu do míst, kde hrozí ohrožení života či zdraví jednotlivců nebo by vstup ohrozil plnění úkolů OP. Mezi další práva strážníka patří otevření bytu či jiného prostoru, pokud má strážník za to, že může dojít k ohrožení zájmů, které má chránit, dále právo na odejmutí věci, kdy se jedná o věc přiměřené hodnoty a strážník má za to, že se v přestupkovém řízení rozhodne o jejím propadnutí nebo zabrání.

Mezi právy strážníka, při jehož výkonu se asi nejčastěji setkáváme s obecní policií, je právo na zabránění odjezdu vozidla. Toto právo je uplatněno v případech, ve kterých je vozidlo zanecháno na místě řádně označeném zákazem stání, zastavení,

vjezdu vozidla. Zabránění v odjezdu bude použito také tehdy, nachází-li se vozidlo na chodníku, kde je parkování zakázáno nebo se jedná o neoprávněný zábor veřejného prostranství.

Tím, že je pro porušování předpisů použití tohoto prostředku více časté a místa pro zanechání vozidel jsou rozličná, je zákonná úprava v § 17a ZoOP relativně obsáhlá.

Strážník je s ohledem na danou situaci oprávněn k použití donucovacích prostředků, služebního psa a služební zbraně. Použití těchto prostředků musí odpovídat zákonným předpokladům a měly by předcházet jiné úkony, jako je výzva s výstrahou a musí být pečlivě zváženy důsledky použití těchto prostředků.

Považuji OP za bezpečnostní sbor, který má poměrně významnou roli. Efektivně doplňuje a pomáhá při plnění úkolů Policie ČR. Jedná se o orgán, který má dle mého velmi blízko k danému prostředí, ve kterém vykonává svou činnost. Strážníci provádějí velmi často pěší pochůzky, využívají k práci motorové skútry, horská kola či dvoukolky segway. Tím se dostávají do bližšího kontaktu s prostředím a lidmi a mohou tak lépe zabezpečit bezpečnost a pořádek.¹⁴

4.2 Vězeňská služba ČR

*„Posláním Vězeňské služby ČR je zajišťovat výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a bezpečnost a pořádek v soudních budovách. Vězeňská služba ČR spravuje a střeží věznice a detenční ústavy.“*¹⁵ Tím, že „spravuje“ a „střeží“ věznice a detenční ústavy má vězeňská služba dvojí postavení. To znamená, že je jak správním úřadem, tak ozbrojeným bezpečnostním sborem.¹⁶ Úpravou tohoto orgánu upravuje zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráží České republiky.

V čele stojí generální ředitel Vězeňské služby ČR (dále jen „vězeňská služba“) jmenovaný ministrem spravedlnosti. Tomu je také odpovědný za činnost

¹⁴ DVOŘÁČEK, Zdeněk. *Právní základy veřejného pořádku*. Armex : Praha, 2004. s. 21 - 26

¹⁵ Cíle a poslání VS ČR. *Vězeňská služba České republiky*[online]. Vězeňská služba České republiky, © 2012 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>

¹⁶ SLÁDEČEK, V., *Obecné správní právo*. 2. vyd., Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. s. 277

vězeňské služby. Vězeňská služba se člení na organizační jednotky, kterými jsou Generální ředitelství, věznice, vazební věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence a Střední odborné učiliště a Akademie vězeňské služby.

Místní působnost je definována hranicemi státu, tedy na území ČR. Je ovšem možné na základě mezinárodní smlouvy, kterou je stát vázán, aby příslušník vězeňské služby nebo zaměstnanec působil mimo zemi na mírové nebo jiné operaci. K takovému působení může být svoleno také rozhodnutím Evropské unie, (dále jen „EU“), nebo rozhodnutím ministra spravedlnosti ve spolupráci s příslušným zahraničním orgánem.

Mimo posláni zmíněná výše, patří mezi úkoly vězeňské služby předvádění a eskortování osoby ve výkonu vazby, trestu a zabezpečovací detence. K úkolům vztahujícím se k těmto osobám patří také vliv a působení na tyto osoby s cílem jejich výchovy a přípravy na budoucí život na svobodě, tvorba podmínek pro pracovní a jinou činnost.

Tyto úkoly plní:

- vězeňská stráž – střeží, předvádí a eskortuje osoby z výkonu trestu, vazby a zabezpečovací detence. Střeží vazební věznice, věznice, ústavy zabezpečovací detence, a je možné je dočasně povolát ke střežení budov soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti ČR,
- justiční stráž – zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti ČR,
- správní služba – zabezpečuje ekonomickou, vzdělávací, výchovnou, zdravotnickou a jinou odbornou činnost,
- Akademie vězeňské služby,
- pověřené orgány vězeňské služby – zastávají roli policie v rámci trestných činů, které se staly ve věznici, vazební věznici, a detenčním ústavu.

4.2.1 Základní povinnosti příslušníka vězeňské služby

Jednou z povinností příslušníka vězeňské služby je pronásledování osoby, která prchá z výkonu trestu, vazby nebo zabezpečovací detence.

Vězeňská služba spolupracuje s jinými bezpečnostními orgány ČR, s dalšími orgány státu, s orgány obcí a se zahraničními institucemi. Tato spolupráce vzniká v případech, kdy vězeňská služba nemá v silách vlastní zajištění bezpečnosti a pořádku v místech výkonu trestu, vazby a zabezpečovací detence. V těchto chvílích je o pomoc většinou žádána Policie ČR.¹⁷

4.2.2 Základní práva příslušníka vězeňské služby

Mezi práva příslušníka vězeňské služby patří požadování vysvětlení od všech osob, jejichž výpovědi mohou vést k odhalení trestného činu nebo kázeňského přestupku během výkonu trestu, výkonu vazby nebo zabezpečovací detence. Příslušníci mohou provádět u výše zmíněných osob osobní prohlídku a prohlídku jejich věcí. Je možné mluvit i o právu na odnětí věcí na základě zákonných podmínek. Příslušník je oprávněn použít donucovací prostředky a zbraň opět v zákonem stanovených podmínkách.

Po schválení vládního návrhu novely zákona o vězeňské službě a justiční stráží byly pravomoci příslušníkům vězeňské služby rozšířeny. Mezi donucovací prostředky byly zařazeny tzv. Tasery. Jedná se o nesmrtící zbraň založenou na principu elektrického šoku, který působí na lidskou nervovou soustavu. Novelou bylo dále k donucovacím prostředkům zařazeno vytlačování štítem, nebo vozidlem. Příslušník vězeňské služby je také oprávněn připoutat ke vhodnému předmětu osoby,

¹⁷ Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
In: ASPI[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014]

které svým chováním ohrožují životy a zdraví. Úprava také zahrnuje působení vězeňské služby a zaměstnanců v zahraničí podobně jako je tomu u Policie ČR.¹⁸

4.3 Zpravodajské služby

Úpravu zpravodajských služeb můžeme hledat v zákoně č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR, který má zpravodajské služby za státní orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu ČR¹⁹

Na území ČR můžeme mluvit o působení těchto zpravodajských služeb:

- Bezpečnostní informační služba,
- Úřad pro zahraniční styky a informace,
- Vojenské zpravodajství jako součást Ministerstva obrany ČR.

Tyto zpravodajské služby fungují pod vedením ředitelů.

Vnitřní organizace jednotlivých organizací jsou upraveny ve vlastních statutech. Tyto organizace spolu navzájem spolupracují pod dohledem vlády. Mezi hlavní úkoly se řadí získávání, shromažďování a vyhodnocení informací o záměrech a činnostech směřovaných proti demokratickému zřízení, svrchovanosti a celistvosti ČR, cizích zpravodajských službách, hrozbě terorismu, organizovaném zločinu.²⁰

¹⁸ Beck – online: *Nové pravomoci Vězeňské služby*[online]. Nakladatelství C.H. Beck, ©2012 [cit. 24.3.2014]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/nove-pravomoci-vezenske-sluzby/>

¹⁹ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014]

²⁰ *Bezpečnostní informační služba: Čím se zabýváme* [online]. [cit. 23.3.2014]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/cim-se-zabyvame.html>

4.4 Celní správa ČR

„Celní správa ČR je bezpečnostním sborem zajišťující výkon kompetencí v oblasti správy cel a některých daní, jakož i dalších svěřených nefiskálních činností ve prospěch státu i jeho občanů. Je podřízena Ministerstvu financí ČR.“²¹ Je tedy orgánem správním, podobně jako jiné orgány, se kterými spolupracuje Policie ČR, ale zároveň bezpečnostním sborem. Základní úpravu najdeme v zákoně č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR.

Výkon působnosti je směřován na území ČR. Hlavními úkoly, kterými se Celní správa ČR (dále jen „celní správa“) zabývá, je regulace trhu. To je dosahováno výběrem cla na dovážené zboží. S tímto je také spojena ochrana trhu, kdy je zamezováno dovozu nebezpečného zboží, které je schopno ohrozit životy a zdraví ať už lidí, tak živočichů a rostlin.

Výkon tohoto orgánu zastávají celníci ve služebním poměru a zaměstnanci na základě pracovního poměru. K základním povinnostem upravených v §§ 18-20 patří, podobně jako u výše zmíněných bezpečnostních složek, zdvořilost, přiměřenost postupu a prokázání příslušnosti. Oprávnění jsou opět obdobná jako u jiných členů bezpečnostních sborů a jsou jimi právo požadovat vysvětlení, prokázání totožnosti, zajištění osob a věcí a jiné. Mezi další práva patří například použití donucovacích prostředků.²²

Poté, co se ČR stala součástí Schengenského prostoru, došlo v činnosti celní správy k mnoha změnám, na které se celní správa připravovala již delší dobu. Existují názory, které mají celní správu za zbytečný orgán, zatěžující státní rozpočet. Orgánem, jehož existence je udržována uměle, a že by měla být kompetence výběru daní vrácena do rukou finančních úřadů, nebo výběr daní úplně zrušen.

²¹ *Celní správa České republiky* [online]. Generální ředitelství cel, ©2009 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/Stranky/default.aspx>

²² Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014].

4.5 Stráže podle jednotlivých složkových zákonů na ochranu životního prostředí

Podle složkových zákonů na ochranu přírody, mezi které se řadí zákon na ochranu přírody a krajiny, zákon o myslivosti, zákon o rybářství a lesní zákon, je možné zřídit tzv. stráž. Ta se zřizuje za účelem kontroly dodržování předpisů na ochranu přírody.

Na základě zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zřizuje Krajský úřad stráž přírody. Tito strážci vykonávají veřejnou správu a mají zákonem předepsané práva a povinnosti. Mezi ty patří zjišťování totožnosti, ukládání a vybírání blokových pokut, ale hlavně spolupráce s Policií ČR, která spočívá v zadržení a předání osoby porušující předpisy. Dále spočívá spolupráce v žádosti o pomoc při nemožnosti plnění úkolů svěřených strážím. Jednou z povinností stráže je prokazování se průkazem stráže. Obdobné ustanovení o právech a povinnostech myslivecké stráže se nachází v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Pro ochranu rybářského práva je ustanovena obecním úřadem obcí s rozšířenou působností rybářská stráž podle zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství).

5 Základní charakteristika

Ve chvíli, kdy se mám zabývat pojmem Policie ČR, jako veřejným bezpečnostním sborem, musím se nejdříve věnovat bezpečnostní správě na obecné úrovni, aby byl nastíněn základní charakter tohoto státního orgánu.

Pokud budu hovořit o bezpečnostních sborech na základní úrovni, tak lze říci, že se mezi tyto sbory řadí mimo Policie ČR dále Hasičský záchranný sbor ČR, celní správa, vězeňská služba máš již zavedeny zkratky, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.

Policie ČR je bezpečnostním ozbrojeným orgánem, který slouží k zabezpečení a udržení bezpečnosti ve státě. Je sborem, který byl zřízen Českou národní radou zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Hlavním smyslem a posláním tohoto orgánu je služba veřejnosti, kdy tento orgán slouží nejen k ochraně osob, ale také k ochraně jejich majetku. Dále také k ochraně veřejného pořádku a zamezování a předcházení trestné činnosti. Nemohu opomenout úkoly, které plní na úrovni trestního řádu a jiných zákonů, ale také úkoly na mezinárodní úrovni, které tomuto sboru ukládají mezinárodní smlouvy, kterými je ČR vázána a které jsou po Euronovele Ústavy ČR součástí našeho právního řádu, dále předpisy Evropského společenství.²³

Základní úpravu najdeme v ZoP. Ruku v ruce s tímto zákonem vznikl také zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, (dále jen „ZZ“).

Při základní charakteristice mohu vyjít z §1 ZoP. Jedná se tedy o jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor s celostní působností.

Ozbrojený charakter tohoto sboru je jedním z odlišných znaků od ostatních sborů (Hasičský záchranný sbor ČR).²⁴ Příslušník tohoto sboru – policista - disponuje kromě jiného také prostředky, jako je zbraň, obušek a jiný úderný

²³ VOKUŠ, Jiří. *Policie České republiky*. 1. vydání, Praha, Policejní prezidium České republiky, s. 3

²⁴ MATES, Pavel a kol. *Policejní právo : právní předpisy s komentářem*. Praha : Linde, 2009. s. 9

prostředek, které může použít jako obecný donucovací prostředek. Jedná se o prostředek, který je nezbytný k výkonu funkce tohoto sboru, který, jak už jsem výše zmiňoval, slouží k naplňování úkolů v oblasti bezpečnosti. Úpravu nacházíme v ZoP. V něm nalezneme ustanovení, na základě kterého je policista oprávněn použít donucovacích prostředků, mimo jiné zbraň.²⁵

Výraz bezpečnostní sbor ve výše zmíněném paragrafu je zvolen úmyslně proto, aby jednak sjednotil úpravy veřejnoprávních služebních poměrů, ale také odlišil to, že jen některé ze sborů plní bezpečnostní úkoly v pravém slova smyslu.

Za bezpečnostní sbor veřejnoprávního charakteru je možné považovat také ozbrojené síly, vojenskou policii, vojenské zpravodajství a obecní policii. Tyto bezpečnostní sbory, lépe řečeno ti, kteří zastávají pozice v bezpečnostních sborech, se považují za vykonavatele veřejné státní správy a orgány za správní úřady. Míra výkonu veřejné správy se odvíjí od zákonem stanovených podmínek k podílu na výkonu zmiňované moci. Toto vychází z čl. 79 Ústavy ČR, upravujícího, že správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem.²⁶

Podoba tohoto výkonu se liší od ostatních správních orgánů a podoba může být ve formě služebního úkonu a bezprostředního zásahu.

5.1 Subjektivita Policie ČR

Nelze říci, že by vždy panoval jasný názor na otázku ve věci právní subjektivity a postavení tohoto policejního orgánu před soudem. Názory jednotlivých soudů v jejich rozhodnutích se lišily do doby, než bylo vydáno stanovisko pléna Nejvyššího soudu ČR (dále jen „NS“).

²⁵ MATES, Pavel a kol., op. cit., s. 112

²⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014].

K právní otázce právní subjektivity se v právní větě NS vyjádřil takto:

„ I. Policie ČR není právnickou osobou a zákon jí nepřiznává ani způsobilost být účastníkem řízení před soudem. Způsobilost mít práva a povinnosti, jakož i způsobilost být účastníkem řízení, má ve věcech týkajících se Policie ČR stát, tj. Česká republika.

II. Jménem ČR jedná (činí právní úkony) ve věcech týkajících se Policie ČR státní orgán, jehož se věc týká. Tímto orgánem jsou v záležitostech souvisejících se služebním poměrem policistů (s výjimkou policistů povoláných k plnění úkolů v Ministerstvu vnitra ČR nebo v jiných orgánech, institucích a právnických osobách) Policejní prezidium ČR (s výjimkou vyšetřovatelů policie) a příslušné útvary Policie ČR; v ostatních záležitostech je tímto orgánem Ministerstvo vnitra ČR.

III. Před soudem jedná za ČR ve věci týkající se Policie ČR zaměstnanec nebo policista pověřený Ministerstvem vnitra ČR, Policejním prezidiem ČR, popřípadě příslušným útvarem Policie ČR, podle toho, kterého z těchto orgánů se věc týká. Uvedené orgány mohou pověřit jednáním za stát též zaměstnance nebo policistu působícího u jiného orgánu, popřípadě i zaměstnance jiného státního orgánu.“²⁷

Výše zmíněné stanovisko pochází z roku 1997, tedy z dob, kdy byl platný a účinný zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Dnes platný a účinný ZoP, tuto problematiku subjektivity neupravuje nikterak odlišně a není teda od věci se o toto stanovisko pléna NS stále opírat. Důkazem toho je usnesení NS 30 Cdo 1526/2006, které se o dané stanovisko NS ve svém usnesení opírá. Policie ČR tedy není účastníkem řízení podle §19 o.s.ř.

²⁷ Stanovisko pléna Nejvyššího soudu České republiky 22. 1. 1997, sp. zn. 2/1996. Nejvyšší soud [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn3%5D%3D2%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D96&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn3%5D%3D2%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D96&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1)

5.2 Působnost a úkoly Policie ČR

Ve srovnání s dřívější úpravou došlo k relativně velké změně. V nynější úpravě se již nejedná o taxativní výčet působností a úkolů. Důsledkem předešlé úpravy předmětné normy byla její nepružnost a žádná či pomalá reakce na celkové změny ve společnosti. Nevyhnutelně tak vyvstala potřeba na její legislativní změny. V minulé úpravě také absentovala úprava některých úkolů Policie ČR, které musela v praxi vykonávat. Jednalo se například o absenci legislativní úpravy spolupráce Policie ČR na mezinárodní úrovni vyplývající z mezinárodních závazků.²⁸

Důvodová zpráva k novému ZoP se také vyjadřuje k úpravě samotné působnosti a vymezení úkolů ve staré úpravě. Podle této zprávy mohli dosud vykonávat některé činnosti Policie ČR jen někteří policisté zařazení do vybraných služeb. Úprava některých služeb Policie ČR je provedena vyčerpávajícím způsobem, některé služby nejsou ve staré úpravě upraveny vůbec. Dále nebylo možné, aby vznikly operativním způsobem další nové služby a staré nepotřebné služby byly zrušeny. Za cestu k cíli novelizace tedy lze chápat rozhodování, na základě kterých některé ze stávajících úkolů a pravomocí Policie ČR budou zachovány, a některé budou z úkolů Policie ČR vypuštěny.²⁹

Koncepce dnešní úpravy vychází z obecného vymezení (oproti dřívější úpravě, která nesystémově směřovala obecné úkoly s konkrétními). Úprava tedy reflektuje relativní četnost společenských změn a tedy potřebu pružné reakce zákona, aby bylo možno rychle zareagovat bez nutnosti legislativních změn. To vše pro nenarušení pořádku a bezpečnosti ve společnosti. Slouží k užití neurčitých pojmů, které jsou vykládány v rámci aplikační praxe. Na příslušném policistovi následně závisí samotný výklad neurčitého pojmu, rámcové vysvětlení jeho obsahu a způsob, kterým policista k danému výsledku dospěl. Policista by měl při aplikaci hledat

²⁸ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s.35

²⁹ Vláda České republiky. Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

zvláštní význam předpisu. Pokud tento význam nemůže najít, nebo jej nenajde, může se opřít o obecný smysl práva, jako je svoboda, spravedlnost, rovnost a jiné.³⁰

Základem pro vymezení působnosti Policie ČR je vymezení působnosti Ministerstva vnitra ČR. Obecně se jedná o orgán státní správy, jehož cílem je zachování veřejného pořádku a bezpečnosti ve vymezeném rozsahu. Zákon dále vychází ze základních zájmů a hodnot, které Policie ČR chrání.

Pro základní popis působnosti Policie ČR vyjdu z § 2 ZoP, který udává obecné oblasti působnosti. Lze jej rozdělit do následujících podskupin:

1. Ochrana bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku

Bezpečnost státu je na obecné úrovni upravená v ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. Tato úprava spočívá v ochraně svrchovanosti, celistvosti, demokracie a také ochrany životů, zdraví a majetku. Veřejný pořádek lze chápat v širší rovině jako obecné pravidla chování na veřejnosti.

2. Předcházení trestné činnosti a plnění úkolů podle zákona č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), (dále jen „TŘ“)

Policie ČR při plnění úkolu v rámci trestního řízení vykonává dílčí činnost. Přesná působnost dána TŘ (prověřování a vyšetřování trestné činnosti). Podrobnější charakteristika tohoto úkolu Policie ČR je obsažena v bodě „Náplň spolupráce, pomoci a součinnosti“.

3. Plnění úkolů Policie ČR na základě jiných předpisů, přímo použitelných předpisů Evropského společenství, nebo mezinárodních smluv, kterými je stát vázán.

³⁰ MATES, Pavel, a kol. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem*. Praha: Linde, 2009. s. 11

Lze se říci, že v této části předpisu dostává Policie ČR úkol, který plní ve chvíli, kdy k plnění není příslušný žádný jiný orgán. Zmocnění je nejen na základě zákona, ale také na základě přímo použitelných norem Evropského společenství, (dále jen „ES“), nebo na základě mezinárodních smluv.

Policie ČR vykonává kromě výše popsanych činností také další činnosti, kterými jsou např. kriminalisticko-technická, pyrotechnická, znalecká a vědeckovýzkumná činnost. Dále lze hovořit o činnostech důležitých pro udržení dosažitelnosti a akceschopnosti. Tyto jsou realizovány zejména provozováním operačních středisek a pracovišť pro příjem tísňových volání, zřizovaných u jednotlivých organizačních součástí Policie ČR. Neméně důležité jsou chov a výchova služebních psů a služebních koní (odbor služební hipologie a kynologie Policie ČR) a potápěčská činnost.³¹

5.3 Územní působnost

Příslušníci Policie ČR působí na celém území státu. Ten je definován v Ústavě ČR jako jeden nedílný celek.³² Kromě toho mohou být příslušníci Policie ČR povoláni na základě zákona nebo mezinárodní smlouvy. Může se jednat o účast na mírových akcích (NATO, EU) nebo v akcích mezinárodních organizací, s nimiž je ČR smluvně vázána.

Příhraniční působnost Policie ČR upravují smlouvy s jednotlivými sousedními státy. Upravují možnost společných hlídek, pracovišť a pronásledování osob. V rámci Policie ČR jsou zřizována tzv. společná kontaktní pracoviště. Účelem těchto pracovišť je vytvoření kontaktního bodu pro bezpečnostní složky sousedních zemí, jehož prostřednictvím bude možné nepřetržitě vyměňovat informace o hrozbách pro bezpečnost občanů. Pracoviště je trvale obsazeno policisty sousedních stran. Pro případ vzniku mimořádné události jsou vytvořeny též

³¹ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 36-37

³² ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 37

podmínky pro využití pracoviště pracovníky hasičských sborů, popř. dalších složek integrovaného záchranného systému.

5.4 Řízení Policie ČR

Činnost Policie ČR řídí Policejní prezidium ČR v čele s policejním prezidentem. Policejní prezident je jmenován a odvoláván ministrem vnitra se souhlasem vlády ČR a současně za činnost policie ministroví vnitra odpovídá.

Policejní prezident navrhuje ministroví vnitra zřízení útvaru Policie ČR s celostátní působností a na návrh ředitele krajského ředitelství policie schvaluje zřízení útvaru v rámci krajského ředitelství policie.³³ Policejní prezident dále jmenuje a odvolává ředitele jednotlivých krajských ředitelství policie.

Podřízenost policejnímu prezidentovi ovšem neplatí v situacích, kdy ministr vnitra pověří konkrétní osoby k plnění daných úkolů přímo na Ministerstvu vnitra ČR, Policejní akademii ČR v Praze a jiných školách, které nejsou organizační částí Policie ČR. V této chvíli je nadřízeným policisty ministr vnitra.³⁴(str. 20 komentář)

Policie ČR (současně tedy Policejní prezidium ČR) je sborem nezávislým na politické moci, což je zajištěno zákonnými předpisy. Realita je z mého pohledu ovšem jiná. Události posledních let napovídají tomu, že se o nezávislosti v pravém slova smyslu nedá hovořit. Mám na mysli časté změny v obsazení policejního prezidenta v relativní závislosti na změně ministra vnitra. Dá se říci, že ke změně policejního rezidenta došlo nepřímo pokaždé se změnou ministra vnitra, vyjímaje úřednických vlád. Pouze od roku 1998 se v čele Policie ČR vystříдалo sedm policejních prezidentů.

Myslím si, že tyto změny nevrhají dobré světlo na celou Policii ČR a nepřinášejí zvláště velká pozitiva pro samotné řízení tohoto bezpečnostního sboru.

³³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014]

³⁴ MATES, Pavel, a kol. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem*. Praha: Linde, 2009. s. 20

Nemohu nevzpomenout nejaktuálnější situaci na Policejním prezidiu ČR, kdy de facto v čele Policie ČR stáli v jednu chvíli dva policejní prezidenti. Byli jimi toho času stávající policejní prezident brig. gen. Mgr. Martin Červíček a odvolaný bývalý policejní prezident plk. Mgr. Petr Lessy. Plk. Mgr. Petr Lessy byl propuštěn ze služebního poměru tehdejším ministrem vnitra Janem Kubíkem. Ten jej odvolal z funkce na základě obvinění Generální inspekce bezpečnostních sborů. V roce 2013 bylo ministrem vnitra Martinem Pecinou rozhodnutí o ukončení služebního poměru plk. Mgr. Petra Lessyho zrušeno (na základě soudních výroků a následných rozborů poradních komisí ministra vnitra).

Podle ZSP stojí v čele Policie ČR policejní prezident a zdá se, že nic nebrání tomu, aby v čele stáli prezidenti dva. Tato situace by nastala v případě, kdyby se jeden z policejních prezidentů nároku na uvedené služební místo nevzdal. V tomto případě k této variantě nedošlo, neboť ministr vnitra Martin Pecina na začátku roku 2014 odvolal brig. gen. Mgr. Martina Červíčka ze služebního místa policejního prezidenta na základě závěru poradní komise ministra vnitra. Ta dospěla k závěru, že nebylo naplněno právo při jeho ustanovení do funkce.

Přestože není příliš pravděpodobné, že by se výše popsaná situace v budoucnosti opakovala, je žádoucí, aby tomuto nežádoucímu stavu bylo legislativně zamezeno.

5.4.1 Organizace

Organizaci Policie ČR upravuje ZoP ve své hlavě II. Ve svém §5 uvádí, že Policie ČR je podřízena Ministerstvu vnitra jako ústřednímu orgánu státní správy. Toto ministerstvo ovšem neřídí Policii ČR přímo. Nezasahuje do metod a forem policejní práce v rámci plnění činnosti. Tuto pravomoc řízení metod a forem činností ovšem má policejní prezident.

Způsob řízení se dá charakterizovat jako hierarchický, čili způsob nadřízenosti a podřízenosti jednotlivých subjektů.

Podrobná organizační struktura není v ZoP blíže upravena. Zákon záměrně nechává tuto „mezeru v zákoně“, která má sloužit k pružnějším reakcím na změny ve společnosti, které mohou být velmi rychlé a neočekávané a mohou mít velký vliv na bezpečnost ve státě. V samotné důvodové zprávě k ZoP je uvedeno, že mají být stanoveny pouze základní nezbytné prvky. Samotné řízení Policie ČR by tedy mohlo mít podobu možných dílčích změn, kterými by se reagovalo na vývoj bezpečnostní situace ve společnosti.³⁵

Na Ministerstvu vnitra ČR spočívá vydávání prováděcích právních předpisů, vyhlášek, normativních aktů řízení a jiných předpisů. Dále lze hovořit o činnostech ministerstva, které souvisejí s naplňováním úkolů Policie ČR a krom jiného také souvisejí s organizací vztahů s jinými ústředními orgány státní správy.³⁶

Úpravu postavení Ministerstva vnitra ČR nalezneme v kompetenčním zákoně č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, který uvádí, že je Ministerstvo vnitra ČR ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci (ochrana veřejného pořádku, bezpečnosti, zajišťování bezpečnosti a plynulosti silničního provozu atd.). Zabývá se tvorbou koncepcí pro udržení vnitřního pořádku a kontrolou dodržování těchto koncepcí, zabezpečuje spolupráci na mezinárodní úrovni a vydává odborná stanoviska.

Policie ČR je tvořena jednotlivými útvary, kterými jsou Policejní prezidium ČR, útvary policie s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajského ředitelství.

Jak již bylo uvedeno, činnost Policie ČR řídí Policejní prezidium ČR (dále jen „policejní prezidium“) se sídlem v Praze. V rámci organizační struktury policejního prezidia jsou zřízena tři systemizovaná služební místa náměstků policejního prezidenta. Jedná se o prvního náměstka policejního prezidenta, náměstka policejního prezidenta pro službu kriminální policie a vyšetřování a náměstka policejního prezidenta pro ekonomiku. Níže v organizační struktuře

³⁵ Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

³⁶ MATES, Pavel a kol. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem*. Praha: Linde, 2009. s. 18

policejního prezidia jsou pod uvedenými náměstky policejního prezidenta zařazena ředitelství jednotlivých služeb, která jsou v rámci Policie ČR zřízena (např.: ředitelství služby dopravní policie policejního prezidia, ředitelství služby pořádkové policie policejního prezidia, úřad služby kriminální policie a vyšetřování policejního prezidia, aj.). Dále je pak organizační struktura členěna na nižší organizační články. Konkrétně se jedná o odbory (např.: odbor mezinárodní policejní spolupráce policejního prezidia, operační odbor policejního prezidia, odbor personální policejního prezidia), oddělení (např.: oddělení krizového řízení policejního prezidia, analyticko-legislativní oddělení policejního prezidia) a skupiny (např.: skupina rozpočtu správy logistického zabezpečení policejního prezidia).

Vedení policejního prezidia se v posledních letech snaží o zjednodušení organizační struktury policejního prezidia. V konečném důsledku by tyto kroky měly přispět k omezování manažerských pozic (služebních míst s příplatkem za vedení) ve vedení Policie ČR jako takové a reorganizaci služebních míst směrem do přímého výkonu služby („přesun policistů z kanceláří na ulici“), což by vedlo efektivnějšímu využití lidských zdrojů uvnitř Policie ČR a v neposlední řadě k hospodárnějšímu využití finančních prostředků.

Útvary policie s celostátní působností

Útvary s celostátní působností jsou zřizovány ministrem vnitra na návrh policejního prezidenta, a to interním aktem. Útvary s celostátní působností spadají v rámci organizační struktury Policie ČR pod úseky náměstků policejního prezidenta.

Náměstek policejního prezidenta pro službu kriminální policie a vyšetřování přímo zodpovídá za:

- Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování,
- Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování,
- Národní protidrogovou centrálu služby kriminální policie a vyšetřování,
- Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování,
- Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování,
- Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu služby kriminální policie a vyšetřování,
- Kriminalistický ústav Praha,
- Útvar rychlého nasazení.

Do působnosti prvního náměstka policejního prezidenta jsou v organizační struktuře Policie ČR zařazeny následující útvary s celostátní působností:

- Letecká služba Policie ČR,
- Ředitelství služby cizinecké policie,
- Pyrotechnická služba Policie ČR,
- Útvar pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby Policie ČR,
- Útvar pro ochranu prezidenta ČR ochranné služby Policie ČR.

Krajská ředitelství policie

Krajská ředitelství policie jsou organizační složkou státu, která má fungovat jako vnitřní organizační útvar. Je jim svěřen určitý majetek, se kterým hospodaří. Krajská ředitelství policie sestavují rozpočty příjmů a výdajů (jedná se o účetní jednotky), které musí souviset s předmětem činnosti. Vlastní ekonomický základ ředitelství tvoří prostředky ze státního rozpočtu.

V rámci celkové reformy Policie ČR došlo i k novému územnímu členění organizační struktury, které v souladu s reformou územní veřejné správy nově stanovilo rozdělení Policie ČR ze zákona do 14 krajů, a to nejpozději od roku 2012. Rozdělení územní struktury Policie ČR do 14 krajských umožňuje jednoznačné určení partnerů spolupráce na straně kraje – hejtman, i na straně policie – krajský ředitel.

V roce 2012 vzniklo osm nových krajských ředitelství policie, která doplnila dosavadních šest ředitelství. Ke vzniku nových krajských ředitelství policie došlo delimitací původních krajských ředitelství policie, což se projevilo zejména v úspoře mzdových prostředků.

Územní působnost krajských ředitelství policie je v podstatě stejná jako působnost samosprávného kraje. Touto změnou došlo k usnadnění komunikace a posílení efektivity spolupráce mezi dotčenými subjekty (kraje, města a obce na straně jedné a krajská ředitelství policie, územní odbory a obvodní oddělení na straně druhé). Zřízení nových krajských ředitelství policie rovněž umožnilo sjednocení místních bezpečnostních priorit a vytvořilo podmínky pro aktivní zapojení samospráv do řešení problémů bezpečnosti na místní úrovni. Oproti dřívější situaci, kdy bylo řízení uvnitř kraje rozdrobeno do okresních působností a jednotná základní odpovědnost za bezpečí na území byla především na okresní úrovni (tedy za ni ručil okresní ředitel), je v novém systému více menších krajů těžiště jednotné odpovědnosti přeneseno na úroveň kraje. Je to krajská úroveň řízení, která odpovídá za bezpečnost na celém území kraje a odpovídá tak přirozeně i za koordinaci všech služeb, které pod krajské ředitelství policie na daném území spadají.

5.5 Financování

Financování Policie ČR není zajištěno vlastními zdroji, a proto je nutné, aby tento orgán získával pro svoji činnost prostředky z jiných zdrojů. Financování je zajištěno státním rozpočtem, protože se jedná o bezpečnostní sbor, o jehož fungování musí mít zájem primárně stát. Z rozpočtu Ministerstva vnitra ČR jsou financována krajská ředitelství policie jako organizační složky státu.³⁷ V rámci krajského ředitelství policie přerozděluje finanční prostředky ekonomický náměstek krajského ředitele. Takto přerozdělené finanční prostředky jsou směřovány jednotlivým územním odborům, které s nimi dále hospodaří. Za hospodaření s těmito prostředky je odpovědný vedoucí územního odboru krajskému řediteli. Vedoucí územního odboru dále přerozděluje finanční prostředky jednotlivým policejním oddělením.

Samotná úprava státního rozpočtu je upravena v zákoně č. 475/2013 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2014. V jeho přílohách jsou obsaženy jednotlivé výdaje rozpočtu v kapitolách pro ministerstva, tedy i pro Ministerstvo vnitra ČR.

V posledních letech je hospodaření Policie ČR s finančními prostředky značně limitováno. Existují limity, které nesmí být překročeny. V případě překročení daných finančních limitů musí být vše řádně zdůvodněno. Jedná se například o finanční limity na nákup pohonných hmot do služebních vozidel. V praxi dochází k situacím, kdy jsou pořízena nová služební vozidla, ale územní odbor má současně vyčerpány limity na nákup pohonných hmot a tato vozidla pak nemohou být využita ve službě.

³⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014]

5.5.1 Ekonomický informační systém

K efektivnímu řízení přidělovaných finančních prostředků, řízení a odměňování policistů a zaměstnanců, slouží vedoucím pracovníkům Ekonomický informační systém (tzv. EKIS). Tento software má zajistit integraci a zefektivnění souvisejících procesů.³⁸

Jedná se o program, který v mnoha směrech zefektivnil a zjednodušil práci vedoucím policistům. To zejména v rozpočtových oblastech, kontrole výdajů, plánování mzdových výdajů a jiných. Naproti tomu stojí aplikace tohoto systému, které svoji funkčností nejsou dokonalé a práci spíše ztěžují. Jedná se například o aplikace pro plánování služeb, která pro svoji faktickou obtížnost sestavení není možná zpracovat v programu.

5.6 Spolupráce Policie ČR

K samotnému základu a pochopení spolupráce Policie ČR s jinými subjekty je nejdříve nutné rozlišit pojmy spolupráce a součinnost. Spolupráce znamená vztah mezi dvěma či více nezávislými subjekty, kteří vykonávají určitou činnost, kterou zákon předpokládá. Spolupráce není obligatorní, čili nelze být vynucena. O součinnosti hovoříme ve vztahu Policie ČR se soudy. Soud jako takový není součástí veřejné správy (ač vykonává veřejnou moc) a hovoří se tedy o součinnosti, nikoliv o spolupráci.³⁹

Policejní spolupráce se uplatňuje zejména tam, kde se jedná o obranu a bezpečnost ČR. Jedná se o spolupráci s ozbrojenými silami, které jsou v zákoně o ozbrojených silách č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, definovány jako Armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Dále vznikají tyto vztahy mezi Policií ČR a všemi orgány veřejné správy. Jsou jimi obce (územní

³⁸ TENKRÁT, L. a kol. Základní představení systému: *Ekonomický informační systém Ministerstva vnitra*[online].©2007 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: sis.polac.cz/predmety/index.php?do=down&did=3194

³⁹ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 65-66

samosprávné celky), kraje (vyšší územně samosprávné celky) a profesní komory (zájmová správa). Dále je nutné zmínit spolupráci s bezpečnostními orgány, jako jsou Hasičský záchranný sbor ČR, Vězeňská služba ČR.⁴⁰ Spolupráci s Policií ČR využívá také zdravotní záchranná služba jednotlivých krajů a další subjekty jako jsou ostatní právnické a fyzické osoby.

5.6.1 Community policing

Spolupráce s právníky a fyzickými osobami se staví na filozofii „community policing“, (dále jen „CP“), která lze přeložit přibližně jako „vstřícná, k veřejnosti otevřená policie“. Tato filozofie vychází z toho, že spoluprací s veřejností lze dosáhnout větší kontroly kriminality. Tato spolupráce je založena na ochotě veřejnosti se podílet právě na věcech veřejných. Vychází z principu sdílené odpovědnosti občana a policie.⁴¹ Dále se CP staví na myšlenkách, že za bezpečnost a veřejný pořádek není odpovědná pouze policie, nýbrž celá společnost.

Podle mého je tento trend prospěšný nejen pro samotnou práci policie obecně, ale mám za to, že samotní občané si touto „spoluprací“ vybudují vztahy s policií a policisty samotnými, přestanou se chovat lhostejně ke svému okolí, získají důvěru k policii. Policie následně může provádět průzkumy spokojenosti mezi občany a vyhovovat tím lépe jejich potřebám.

5.7 Součinnost Policie ČR

Tato policejní součinnost s jinými orgány (soudy) je upravena ve zvláštních zákonech. Mezi jednotlivé součinnosti můžeme řadit:

- 1) předvedení před soud
 - a. podle § 60 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „OSŘ“).
 - b. předvedení obviněného podle TŘ

⁴⁰ ŠKODA, op.cit., s. 66

⁴¹ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 70

- c. můžeme hovořit také o předvedení podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „SŘS“), a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, (dále jen „SŘ“).
- 2) doručování zásilek
 - a. podle TŘ (upraveno v §62),
 - b. podle SŘ (upraveno v § 19).
- 3) provádění úkonů správních orgánů podle SŘ
- 4) součinnost při projednávání přestupků v intencích zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

5.7.1 Náplň spolupráce, pomoci a součinnosti

Co se týká náplně spolupráce Policie ČR s jinými subjekty, může se zakládat podle § 15 ZoP zejména na tom, že Policie ČR poukazuje na skutečnosti, které by mohly narušit pořádek a bezpečnost, o nichž podává informace subjektům, jejichž výčet obsahuje § 14 ZoP.⁴²

Policie ČR může podle § 18 ZoP vyžadovat pomoc od subjektů vyjmenovaných v § 14 ZoP. Tato pomoc spočívá nejčastěji v poskytnutí informací a podkladů (osobní údaje). Takto vyžádané informace je dožádaný orgán povinen poskytnout, ledaže by mu v tom bránila zákonná překážka (mlčenlivost obsažená v ZoP do sebe pojímá i mlčenlivost podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů). Pro ochranu dožádaného subjektu, ale také právem chráněného zájmu, jsou dány určité limity (vážné ohrožení zájmu fyzických osob), které vylučují absolutnost tohoto vyžádání.

Pro posílení bezpečnosti státu je možné využít součinnosti Policie ČR za účelem technické podpory ve formě zpravodajské techniky (utajovaným způsobem využívané elektronické, fototechnické, chemické a jiné prostředky), nástrahové a zabezpečovací techniky, nebo ve formě sledování osob a věcí (pomocí

⁴² ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 66

operativně pátracích prostředků upravených v § 158b TŘ). Takovou žádost je povinen orgán doložit společně s oprávněním k použití výše zmíněných prostředků.⁴³

Součinnost je poskytována soudním exekutorům, kteří jsou vystaveni reálnému nebezpečí ohrožení života a zdraví při výkonu rozhodnutí. Primárně je poskytována exekutorovi součinnost. V případě, kdyby došlo k ohrožení exekutora při plnění jeho úkolu, je možná jeho ochrana. Tato služba je poskytována na formální žádost exekutora bezplatně (bezplatnost pouze ve chvíli, kdy nelze bezpečnost zabezpečit jinak).

Po posouzení prostředků a sil Policie ČR k udržení bezpečnosti a pořádku může vláda ČR na nezbytně dlouhou dobu, na návrh policejního prezidenta, ministra vnitra s ministrem obrany, ministrem spravedlnosti a ministrem financí, rozhodnout o povolání vojáků a příslušníků ostatních bezpečnostních sborů. Práva a povinnosti vojáků a ostatních příslušníků sborů požívají ve výše popsané situaci práva a povinnosti policisty⁴⁴, které mohou být omezené vládou ČR a nesmějí být rozšířené. Podobné využití se uplatní v situacích, kdy je zvýšená hrozba teroristických útoků a přírodních katastrof. Je ovšem nutné zachovat akceschopnost dožádaných ozbrojených sil.⁴⁵

⁴³ ŠKODA, op.cit., s. 71-74

⁴⁴ MATES, Pavel, a kol. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem*. Praha: Linde, 2009. s. 52.

⁴⁵ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*.

Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 81

5.8 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) zajišťuje koordinovaný postup složek ISZ při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Policie ČR je podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, (dále jen „ZIZS“), základní složkou integrovaného záchranného systému. Vedle Policie ČR patří mezi další základní složky IZS Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany a záchranná zdravotnická služba.⁴⁶ Účast Policie ČR v rámci ISZ představuje činnost, která je vykonávána nad rámec každodenních aktivit. Řádný výkon úkolů plynoucích z mimořádných a krizových situací si žádají příslušnou přípravu. Ta je realizována vedoucími funkcionáři. Připravenost má spočívat ve vzdělanosti, prověřování pomocí nácviků a kontrol. Úpravu samotných úkolů poskytují Policie ČR havarijní a krizové plány, které mají sloužit mimo jiné i k přípravě na samotné krizové situace.

⁴⁶ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů.

In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014]

6 Organizace Policie ČR

6.1 Útvary

Na základě zákona jsou zřízeny ministrem vnitra policejní útvary. Jsou jimi Policejní prezidium ČR, útvary s celostátní působností a dále útvary s omezenou územní působností. Útvary s celostátní působností jsou zřizovány ministrem vnitra na návrh policejního prezidenta a to interním aktem. Útvary s celostátní působností jsou řízeny náměstkem policejního prezidenta.

Útvary, které mají vymezenou územní působnost, jsou zřizovány policejním prezidentem a to interním aktem řízení, na návrh krajského ředitele.

6.2 Služby

Službami Policie ČR lze rozumět takové činnosti, které jsou vykonávány policisty v rámci jednotlivých organizačních struktur. V dřívější právní úpravě (ZoP 283/1991) byly taxativně vyjmenovány jednotlivé služby. V dnes platné úpravě (ZoP 273/2008) již není taxativní výčet. Nalezneme pouze demonstrativní výčet služeb v závazném pokynu policejního prezidenta.

7 Postavení policisty

7.1 Výkon úkolů policie

Samotný výkon policejních úkolů je upraven v § 4 ZoP: „Úkoly policie vykonávají příslušníci policie a zaměstnanci zařazení v policii.“ Jak sám komentář k ZoP říká, je toto ustanovení velký průlom do předešlé právní úpravy. Předešlá právní úprava svěřovala výkon pouze do rukou příslušníků policie. Dnes je po novele dle ZoP možné, aby činnost policie vykonávali nejen policisté ve služebním poměru podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ale také zaměstnanci Policie ČR. Tato změna byla výsledkem moderních tendencí v policejní práci, o které se zmiňoval již předkladatel návrhu zákona a měl za cíl, „aby výkon tzv. „*nepolicejních činností*“, které nicméně spadají do úkolů policie, byl zajišťován spíše zaměstnanci v zaměstnaneckém poměru k policii než dříve vyškolenými a vycvičenými policisty.“ Tyto úkoly mají tedy plnit civilní zaměstnanci, jejichž vztah s Policií ČR se dá charakterizovat jako pracovněprávní. Je upraven zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Tito pracovníci se věnují především činnostem, které se orientují na správní, technickou, servisní a administrativní oblast. Nedá se ale říci, že by tuto jmenovanou činnost zaměstnanců nemohli vykonávat samotní policisté ve služebním poměru. Pracovní poměr tedy vzniká na základě zákoníku práce. Je nutné, aby vznikl jako vztah s některým z útvarů podle § 6 ZoP.⁴⁷

7.2 Služební poměr

Služební poměr policisty byl velmi dobře popsán v Usnesení NS ČR sp.zn. 21 Cdo 2221/2002, ze dne 7. 5. 2003, kdy bylo řečeno, že: „*Služební poměr policisty vznikající mocenským aktem služebního funkcionáře (rozhodnutím o přijetí), je svojí povahou právním poměrem státně zaměstnaneckým - veřejnoprávním a po celou dobu svého průběhu se výrazně odlišuje od poměru pracovního, který je naopak poměrem soukromoprávním, jehož účastníci mají rovné postavení. Vzájemné vztahy účastníků služebního poměru se vyznačují tím, že jeden účastník vystupuje vůči*

⁴⁷ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s.38

druhému jako nositel veřejné svrchované moci a tím jako silnější subjekt, který druhému subjektu může jednostranně zakládat jeho práva.“⁴⁸

Základní legislativní úpravu služebního poměru poskytuje zákon č.361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSP“). Tento předpis se zabývá vznikem, změnou a zánikem služebního poměru, povinnostmi příslušníků, omezením jeho práv, odměnách, trestech a dalšími jinými oblastmi, které se upravují vztahy příslušníka Policie ČR (zaměstnance) se zaměstnavatelem. Ten upravuje předpoklady pro vznik služebního poměru ve svém § 13, kdy je nutné, aby bylo písemně požádáno osobou starší 18 let, která je bezúhonná, splňuje dané vzdělání, je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilá pro výkon, je svéprávná, má bezpečnostní prověrku, není členem politické strany, nevykonává živnostenskou a jinou výdělečnou činnost.

*„Přijetí do služebního poměru nelze odepřít z důvodu věku, rasy, barvy pleti, pohlaví, sexuální orientace, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu, manželského nebo rodinného stavu.“*⁴⁹

Po přijetí do služebního poměru je policistovi jmenováním udělena služební hodnost (přehled policejních hodností viz příloha č. 2).

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.5.2003, sp. zn. 21 Cdo 2221/2002. Nejvyšší soud[online].

Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z:

http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/DE131B686CE5BE90C1257A4E00651482?openDocument&Highlight=0,

⁴⁹ VOKUŠ, Jiří., *Policie České republiky*. 1. vydání, Praha, Policejní prezidium České republiky, s. 8

7.3 Povinnosti vyplývající z výkonu policejní funkce

Obecně lze o policistovi říci, že „*musí ... dodržovat kázeň a přispívat k dobré pověsti a obrazu policie.*“⁵⁰ Pokud dojde k ohrožení bezpečnosti a vnitřního pořádku, je policista ve službě (i zaměstnanec) povinen jednat v rámci plnění úkolu tak, aby toto ohrožení, popřípadě porušení, odstranil. Policista a zaměstnanec se také mohou ocitnout v situaci, kdy nejsou ve službě a jsou svědky bezprostředního ohrožení základních práv (život, zdraví, svoboda) nebo dochází k ohrožení majetku. V takové situaci vzniká opět povinnost provést úkon, nebo jiné opatření, kterým odstraní takovéto porušení. Policista před úkonem pronáší slova „*Jménem zákona!*“, ke kterým následně připojuje patřičné vyzvání.

Policisté a zaměstnanci Policie ČR jednají tak, aby nikomu nevznikala bezdůvodná újma. Dále se policista při provádění úkolu musí prokázat, a to služebním průkazem, odznakem policie (nebo odznakem služby kriminální policie a vyšetřování) s čitelným identifikačním číslem a služebním stejnokrojem (neplatí např. pro policisty zařazené ve službě kriminální policie a vyšetřování). Zaměstnanec se při provádění úkonu prokáže zaměstnaneckým průkazem, který rovněž obsahuje identifikační číslo. Se zřetelem k okolnostem je možné příslušnost prokázat slovem „*Policie*“.⁵¹

Další povinnosti připadají vedoucím příslušníkům. Jedná se především o hodnocení řízených policistů (průběžná a služební hodnocení, a to minimálně 1x za rok u průběžného, resp. 1x za 3 roky u služebního hodnocení). U zaměstnanců se hodnocení nerealizuje. Dále se jedná o zajištění jejich proškolení a výcvik, udělování kázeňských odměn a kázeňských trestů.

⁵⁰ Vznik, omezení, hodnocení služebního poměru. *Policie ČR* [online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z:

<http://www.policie.cz/clanek/vznik-omezeni-hodnoceni-sluzebniho-pomeru.aspx>

⁵¹ VOKUŠ, Jiří., *Policie České republiky*. 1. vyd., Praha : Policejní prezidium České republiky, 2010. s. 12

7.3.1 Základní povinnosti policisty

O základních povinnostech policisty a zaměstnance Policie ČR pojednává ve svých ustanoveních Hlava III ZoP. Ustanovení této hlavy musejí být brány na zřetel při komplexním realizaci celého ZoP. Jedná se o ustanovení, která obsahují zásady, principy a způsoby, které určují způsob chování a jednání policisty nebo zaměstnance Policie ČR v určitých situacích. Za tyto zásady zákon považuje zdvořilost, iniciativu, povinnost zasáhnout, nebo nezasáhnout.

„Policista i zaměstnanec policie jsou součástí policie a vystupují za policii jako její reprezentanti.“⁵²

Pod pojmem zdvořilost komentář k ZoP chápe ctění morálních a etických norem. Dodržování základního společenského chování a respektování a ctění základních lidských práv garantovaných Listinou základních práv a svobod ČR. Těmito právy je myšlena ochrana jména, pověsti, cti a lidské důstojnosti. Obecně se dá říci, že se jedná o zásadu, která se dotýká výkonu správy obecně. Při plnění správních úkolů by se mělo vyjít vstříc cizím osobám a chování by mělo být zdvořilé. Tím zdůrazňuji to, že se tato zásada týká i pracovníků Policie ČR, kteří vykonávají státní správu, jak jsem již zmiňoval výše.

Podle ZoP je možné kázeňsky potrestat policistu, který se dopustil porušení svých povinností tím, že jednal v rozporu se zdvořilostními pravidly. Na základě tohoto potrestání je možné podle ZSP, aby byl takto potrestaný policista propuštěn. Dle § 42 odst. 1 písm. e) je možné propustit toho příslušníka, kterému byl uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti.⁵³

Tuto povinnost je nutno vnímat s ohledem na danou situaci, ve které policista jedná. Nelze totiž požadovat po policistovi, aby při zatýkání, kdy je nutno použít

⁵² ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 51

⁵³ ŠKODA, VAVERA, ŠMERDA, op. cit., s.52

donucovacích prostředků, jednal se stejnou mírou zdvořilosti jako při legitimování řidiče, který překročil povolenou rychlost.⁵⁴

Dalším z pojmů, který charakterizuje chování policisty je iniciativa. Tento název sám komentář vnímá jako špatně zvolený. Odůvodňuje toto tvrzení tím, že slovo iniciativa má původ v latině a znamená impuls směřující k aktivitě. Ovšem litera zákona, přesněji § 10 ZoP, obsahuje spíše povinnosti, nežli impulsy. Obsahem tohoto ustanovení je taktéž rozdělení pojmů úkon a zákrok.

7.4 Etický kodex Policie ČR

Další morální povinnosti rozvádí tzv. Etický kodex Policie ČR. Jedná se o dokument, který obsahuje základní cíle a hodnoty Policie ČR, závazky vůči společnosti a vůči ostatním příslušníkům Policie ČR. Dále obsahuje pojmy jako prosazování zákonnosti, profesionalita, ohleduplnost, taktnost, korektnost, partnerská spolupráce a jiné.

7.5 Úkon

Úkonem upraveným v § 10 ZoP se rozumí faktický úkon. Rozumí se jím tedy jednání policisty, které směřuje vůči adresátovi, kterému vznikají tímto veřejnoprávním jednáním důsledky. Tyto důsledky lze charakterizovat jako přímé. Většinou vznikají na základě okolností, které si vynucují svým charakterem (neodkladnost, naléhavost) tento úkon namísto individuálního správního aktu. Dále se objevují úkony s přímým následkem tam, kde již na základě jiného správního úkonu vznikla jednotlivci povinnost, která je nyní vynucována.

Pod faktickým úkonem v praxi si můžeme představit příkazy a zákazy. Ty jsou směřovány k adresátovi neformálním způsobem, na daném místě, v daném čase.⁵⁵

⁵⁴ MATES, Pavel, a kol. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem*. Praha: Linde, 2009. s. 26

⁵⁵ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 54

Jako příklad zmíním relativně mladý institut vykázání. Jedná se o reakci na domácí násilí, kdy je policista oprávněn vykázat osobu, u které hrozí nebezpečí, že se dopustí útoku proti životu, zdraví, svobodě, lidské důstojnosti. V tomto případě je oprávněn policista tuto osobu vykázat. Na místě osobě vydá zákaz vstupu do určitých míst na určitou dobu.

Jedná se o velký zásah do základních lidských práv vykázaného. Tímto je nutné proporcionálně zvážit možné varianty a porovnat proti sobě stojící zájmy a práva.

Lze shrnout, že na základě oprávnění, které policistovi dává ZoP, vznikají rozdíly mezi požadavky kladenými na policistu a zaměstnance Policie ČR. Od policisty je očekávána vyšší míra kreditu v rámci morálních, etických a společenských norem. Policista je ve služebním vztahu, upraveném podle ZSP, kdy jsou na něj kladena ony vyšší nároky, jako je výcvik, vzdělání a jiné. To z toho důvodu, že je veřejným činitelem, má zvláštní pravomoci a je tedy speciálním subjektem.

7.5.1 Bezprostřední zásah

Pokud se jedná o bezprostřední zásah, můžeme v užším slova smyslu říci, že se jedná o zásah vykonaný jednotlivcem, v rámci výkonu jeho funkce a který slouží k odvrácení nebezpečí, které bezprostředně ohrožuje právem chráněné zájmy. Za tyto zájmy můžeme považovat nejčastěji život, majetek, veřejný pořádek. Z širšího pohledu na bezprostřední zásah můžeme říci, že se také může jednat o vynucení určité povinnosti, která má být splněna jednotlivcem.

Při bezprostředním zásahu stojí v kolizi dvě práva. To znamená, že dochází k zásahu do jednoho z nich. Bezprostřední zásah se může charakterizovat jako správní akt, ale jsou zde určité odlišnosti. Mezi tyto odlišnosti můžeme řadit například skutečnosti, že nedochází k předchozímu správnímu řízení a takzvané vydání aktu, zde se v podstatě nejedná o klasické vydání v pravém slova smyslu, splývá s jeho výkonem.

Podmínky bezprostředního zásahu jsou, jak jsem již výše zmínil, zákonem stanovené. Další podmínkou je také to, že právem chráněný zájem je bezprostředně ohrožován nebo poškozen. Pokud by nastala ta situace, že by došlo k bezprostřednímu zásahu ve chvíli, kdy by již bezprostředně nebyl ohrožen či poškozen právem chráněný zájem, jedná se o takzvaný exces. To znamená, že tento zásah nebyl zcela v souladu se zákonem.

Bezprostřední zásah se dále musí řídit právními zásadami. Jsou jimi zásada proporcionality, čili přiměřenosti, a subsidiarity, tedy podpůrnost. Může se tedy říci, že před bezprostředním zásahem dojde po jakémsi poměření dané situace a následně dojde k danému zásahu (proporcionalita). Dále se přistupuje k zásahu tam, kde není možné použít jakýchkoli jiných účinných metod k dosažení zamýšleného výsledku (subsidiarita).⁵⁶

Ochranou proti nezákonnému zásahu přináší žaloba proti nezákonnému zásahu. Úpravu nalezneme v §82 SŘS. Tato žaloba doplnila ochranu před nezákonným rozhodnutím a ochranu před nečinností. Tuto žalobu může dotčený podat pouze, pokud zásah stále trvá, pokud trvají důsledky zásahu, anebo hrozí opakování tohoto zásahu. Žaloba může být žalobcem podána ve lhůtě dvou měsíců od chvíle, kdy se o zásahu dozvěděl. Maximálně však do dvou let od chvíle, kdy k zásahu došlo.⁵⁷

7.6 Přiměřenost

Přiměřenost postupu upravená v § 11 ZoP je další z povinností, které jsou předepisovány policistům a zaměstnancům. Jedná se o institut, který upravuje jednání policisty a zaměstnance z několika důvodů. Prvním důvodem je, že tyto subjekty mají v pravomoci jednat způsoby, které sice na jedné straně chrání základní práva a svobody, ale na druhé straně do nich také zasahují. V takovém případě je

⁵⁶ SLÁDEČEK, Vladimír, Obecné správní právo. 2. Vydání, Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 174

⁵⁷ Žaloba proti nezákonnému zásahu. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2003-2010 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Zaloba-proti-nezakonnemu-zasahu/art/491?menu=311>

nutné, aby zásahy do těchto práv byly „přiměřené“, tedy bylo zamezeno nepřiměřeným zásahům do těchto práv. Zjednodušeně se dá říci, že opatření, kterým se omezí výše zmíněná práva, budou mít v konečném důsledku více kladů, nežli záporů (nebezpečí musí znamenat větší škodu, než zamýšlený zásah policisty). O přiměřenosti se mluví také ve vztahu k užitým prostředkům (i jejich faktické použití). Roli hraje i přiměřenost v čase.

Druhým důvodem pro přiměřenost lze chápat možnost vzniku bezdůvodné újmy. Bezdůvodná újma je charakterizována jako veškerá újma, která vznikla bez právního důvodu. Při jednání, které nebude v rozporu s právem, musí být jednáno tak, aby:

- nikomu při zákonném postupu policisty a zaměstnance Policie ČR nevznikla bezdůvodná újma,
- rozhodnutím policisty nebo zaměstnance Policie ČR o neprovedení úkonu nevznikla nikomu bezdůvodná újma (v tomto případě se nejedná o formální rozhodnutí),
- nebyla překročena naléhavá společenská potřeba zásahu při do práv všech osob, musí být dbáno na přiměřenost vůči zamýšlenému legitimnímu cíli.

Tyto povinnosti policisty a zaměstnance Policie ČR jsou primárně směřovány vůči jedinci, proti kterému úkon směřuje, ale nesmí být opomíjena i práva všech ostatních osob.

7.7 Prokazování příslušnosti

Jedná se o povinnost policisty a zaměstnance Policie ČR, která znamená prokázání příslušnosti k bezpečnostnímu sboru. Povětšinou je na první pohled zřejmé, že se jedná o takového policistu na základě jeho oděvu a základních poznávacích znamení jako je nápis „POLICIE“. Existují ovšem situace, kdy je toto evidentní přiřazení k bezpečnostnímu sboru nemožné. Jsou to situace, kdy je příslušnost k tomuto bezpečnostnímu sboru záměrně skryta. Úprava odívání policistů ve službě je obsažena v § 108 ZoP, kdy „Policista vykonává službu ve služebním stejnokroji nebo

v občanském oděvu v závislosti na povaze konkrétní činnosti a potřebě efektivního plnění úkolů policie“. Samotnou úpravou vnějšího označení se zabývá vyhláška č. 460/2006 Sb., o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky.

8 Napojení Policie ČR do mezinárodních struktur

Velmi často dochází k tomu, že trestná činnost (obecně porušování a ohrožování veřejného pořádku) přesahuje hranice státu a policejní sbory různých států jsou nuceny spolupracovat. Přeshraniční (mezinárodní) prvek je jedním z pojmových znaků přeshraniční spolupráce, která úzce souvisí s bezpečností a veřejným pořádkem. V rámci Evropské unie a Schengenského prostoru je tato spolupráce, pro volný pohyb osob, zboží a kapitálu, obzvlášť důležitá.⁵⁸ Pro řešení těchto situací vznikly organizační součásti zařazené v rámci organizační struktury Policie ČR - Národní jednotky Europolu, Národní ústředny Interpolu a Národní centrály Sirene.

Do 31. prosince 2012 byly tyto organizační součásti Policie ČR systemizačně zařazeny v rámci úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR. Od 1. ledna 2013 došlo organizační změnou Policejního prezidia ČR ke vzniku nového odboru mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR. Jako nižší organizační součásti (oddělení) byly pod tento odbor zařazeny Národní jednotky Europolu, Národní ústředny Interpolu a Národní centrály Sirene.

8.1 Evropský policejní úřad

Evropský policejní úřad, (dále jen Europol), je agentura Evropské unie, která má sloužit k prosazování práva a udržování bezpečnosti v Evropě. Posláním je podpora členských států Evropské unie v rámci prevence závažné mezinárodní trestné činnosti a terorismu.

„Pracovníci Europolu přicházejí z různých oblastí orgánů prosazujících právo, například ze státní a pohraniční policie, četnictva, celních a bezpečnostních služeb. Tento přístup, propojující různé orgány, pomáhá vyplňovat informační mezery a omezovat prostor, kde mohou pachatelé trestné činnosti působit.“⁵⁹

⁵⁸ VOKUŠ, Jiří, *Policie České republiky*. 1. vydání, Praha, Policejní prezidium České republiky, s. 64

⁵⁹ Odbor mezinárodní spolupráce. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, © 2014

[cit. 23.3.2014]. dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/policejni-prezidium-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace.aspx>

Každý ze členských států musí vytvořit Národní jednotku. Tato jednotka funguje jako poskytovatel informací a podnětů. Dále je povinna odpovídat Europolu na vyžádání informací. Výjimkou z této povinnosti je situace, kdy by poskytnutí informací ohrožovalo národní bezpečnostní zájmy.⁶⁰

Pro nejefektivnější spolupráci byla vybudována největší síť styčných důstojníků na světě. Styčný důstojník je zástupce orgánu prosazujícího právo v členském státě Evropské unie (i některých nečlenských zemí). Efektivita tak plyne z úzkého kontaktu důstojníka s Europolem v sídle všech styčných důstojníků, které se nachází v nizozemském Haagu.

Z poskytovaných služeb Europolu lze vytknout podporování a pomoc v oblastech prosazování práva, poskytování informací a odborných znalostí. Pro efektivní výkon činnosti byla pro pracovníky Europolu vytvořena „mobilní kancelář“. Jedná se o nejmoderněji zabezpečený systém s informacemi, ke kterému mají pracovníci přístup odkudkoliv.

V budoucích letech 2014 – 2017 se bude udávat směr Europolu pomocí dokumentu Evropské unie SOCTA. Jedná se o dokument, který udává priority pro boj s trestnou činností. Mimo jiné se snaží definovat strategické cíle v boji proti trestné činnosti.⁶¹

Pro zlepšení plnění úkolů je zřízen počítačový systém s informacemi. Do tohoto systému vkládá informace jak Europol (i informace od třetích států), tak jednotlivé členské státy.⁶² (čeněk 264)

⁶⁰ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 264

⁶¹ Odbor mezinárodní spolupráce. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23.3.2014]. dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/policejni-prezidium-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace.aspx>

⁶² ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 264

„Europol soustavně udržuje a rozvíjí technicky vyspělou, spolehlivou, účinnou a bezpečnou infrastrukturu informačních a komunikačních technologií, umožňující ukládání a analýzu klíčových operativních a strategických informací a jejich sdílení ...“⁶³

Nejčastěji komunikovanými informacemi jsou případy spojené s problematikou obchodování s lidmi a nelegální migrací, dále problematikou drog, padělání měny a podvodů s platebními prostředky. Dlouhodobě lze spatřit nárůst u případů nezákonného obchodování s ohroženými živočišnými druhy a také případů souvisejících s počítačovou kriminalitou a podvody s emisními povolenkami a dále sdílení poznatků ohledně kriminality páchané na seniorech, která představuje narůstající problém v rámci celé Evropské unii.

8.2 Interpol

Jedná se o mezinárodní, mezivládní organizaci, která se zabývá policejní spoluprací mezi smluvními státy v oblasti kriminality. Je se 190 členy největší organizací tohoto druhu na světě, kteří denně spolupracují s využíváním zabezpečených databází a komunikací, které tato organizace nabízí.⁶⁴

Poslání Interpolu určuje jeho statut. Ten dává jako hlavní úkol Interpolu boj s trestnou činností. Současně dbá vnitrostátních legislativ jednotlivých států a mezinárodních závazků těchto států.

Jednotlivé státy vycházejí z dokumentu s názvem „Vade Mecum“, který vydal Interpol. Jedná se o dokument, který má sloužit k vnitřním potřebám států. V obecné rovině obsahuje Statut, Obecné předpisy, Finanční předpisy a dále důležité dokumenty pro efektivní mezinárodní spolupráci. Součástí jsou také instrukce

⁶³Odbor mezinárodní spolupráce. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23.3.2014]. dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/policejni-prezidium-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace.aspx>

⁶⁴ History: *Interpol* [online]. INTERPOL, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.interpol.int/en/C3%83%C2%A6%C3%AF%C2%BF%C2%BD%C3%AF%C2%BF%C2%BD%C3%82%C2%B0/About-INTERPOL/History>

a návody. Cílem tohoto dokumentu je efektivní asistence členským státům a zajištění rychlého zpřístupnění klíčových informací členským státům.

Ke komunikaci mezi jednotlivými členy této mezinárodní organizace slouží nepřetržitě 24 hodin denně vyspělá telekomunikační síť. Jedná se o pracovní nástroj pro předávání a šíření informací. Pro zefektivnění a urychlení toku informací je tato síť rozdělena do osmi světových zón.

Komunikační síť Interpolu se nazývá I-24/7. Prostřednictvím této sítě se ústředny členských států dostávají do mezinárodní databáze. Tato databáze se nazývá e-ASF (Automated Search Facility). Lze v ní dohledat informace o osobách, dokladech, které byly odcizeny nebo ztraceny. Dále o odcizených vozidlech, odcizených uměleckých dílech, drogách, korupci, o zločinech v oblasti farmacie, zbraní, ekologie, pirátství a dalších. Informace jsou z databáze vyjímány pouze na žádost orgánů státní moci, nikoliv pro soukromé účely. Lustrace je proveditelná pouze z Národní ústředny Interpolu v Praze a dále ji můžou provádět jednotlivá pracoviště Policie ČR, které mají přístupová oprávnění.⁶⁵

Na základě mezinárodních zatýkacích rozkazů vydaných českými soudy je v zahraniční lokalizováno/zatčeno kolem 20 osob ročně. Následné extradiční řízení o vydání této osoby je však dlouhodobý proces, který v některých případech může trvat i několik let. Zhruba stejný počet osob je lokalizován/zatčen v ČR na základě mezinárodních zatýkacích rozkazů vydaných příslušnými zahraničními orgány.

8.3 SIRENE a SIS

Na základě událostí z přelomu 20. a 21. prosince 2007, kdy ČR vstoupila do Schengenského prostoru, zanikly podél celé hranice ČR pohraniční kontroly.

⁶⁵ Národní ústředna Interpolu: *Policie České republiky*[online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/narodni-ustredna-interpolu.aspx>

Důsledkem byla snaha eliminovat možné nebezpečí, které by mohl Schengenský prostor volného pohybu představovat.⁶⁶

8.3.1 Schengenský informační systém (SIS)

Schengenský informační systém, (dále jen „SIS“), „je společná evropská policejní databáze sloužící především pro pátrání po osobách a věcech. Informace do něj vkládají členské státy Schengenského prostoru (22 členských států EU plus Norsko, Island a Švýcarsko). Tato data jsou následně dostupná všem policistům a dalším orgánům v celém Schengenském prostoru během několika desítek vteřin od vložení.“

8.3.2 Centrály SIRENE

„Centrály SIRENE jsou ústředními místy pro využívání SIS a schengenskou policejní (a justiční) spolupráci. Zajišťují výměnu doplňujících informací k záznamům hledaných osob a věcí v SIS a koordinují opatření k realizaci záznamů (zatčení hledaných osob apod.) Pracovní skupina SIS/SIRENE se schází každý měsíc v Bruselu a má pravidelnou agendu. Řeší například finanční záležitosti spojené s centrálou SIS a komunikační sítí, zabývá se praktickými otázkami fungování a spolupráce národních centrál SIRENE.“⁶⁷

⁶⁶ Česká republika v Schengenu. *Ministerstvo vnitra České republiky*[online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2014[cit. 23.3.2014]. dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ceska-republika-v-schengenu.aspx>

⁶⁷ Pracovní skupina Rady EU – SIS/SIRENE. *Policie České republiky*[online]. Policie ČR, © 2014[cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pracovni-skupina-rady-eu-sis-sirene.aspx>

8.4 Zahraniční mírové operace

Do napojení do mezinárodních struktur můžeme řadit i takovou spolupráci, která má formu mírových operací. Zapojení Policie ČR do těchto operací je významným nástrojem mezinárodní politiky. Má preventivní funkci s cílem udržení míru. Policie ČR se účastní mírových operací Evropské unie a OSN za účelem prosazování bezpečnostních zájmů (stabilita a bezpečnost v euroatlantickém prostoru, odhalování a prevence terorismu, organizovaného zločinu, korupce a dalších).⁶⁸

Podle ZoP (§ 93) může být policista vyslán působit do zahraničí na základě mezinárodní smlouvy, která zavazuje ČR, tedy je tato smlouva ratifikována. Další možností vyslání je v rámci mírové operace OSN a Evropské unie. Další variantou je vyslání policisty jako experta, který má vykonat zvláštní činnost. Dá se hovořit i o zahraniční operaci v rámci doprovodu velvyslance, nebo výpomoc policie zahraničním policejním sborům při velkých sportovních akcích.⁶⁹

Prvním mírovou operací Policie ČR byla Mise spojených národů v Kosovu (UNMIK). Mimo jiné působí čeští policisté při mírových akcích v Africe, Asii, Gruzii, Moldávii, Palestině a dalších zemích. Účast policisty vzniká jeho dobrovolným rozhodnutím na základě absolvování speciálního výcviku, který je spoluorganizován Armádou ČR. Další akcí policistů z Kriminalistického ústavu Praha byla mírová operace při identifikaci mrtvých po zemětřesení a tsunami v Thajsku.

⁶⁸ VOKUŠ, Jiří. *Policie České republiky*. 1. vydání, Praha, Policejní prezidium České republiky 2010. s. 66

⁶⁹ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 289

9 Nová úprava kontrolních mechanismů

Kontrolní mechanismus hraje důležitou roli z hlediska nezávislosti, neovlivnitelnosti a nestrannosti každého orgánu. Vzhledem k tomu, že může dojít ke zneužití postavení (pravomoci) při zastávání jakékoliv pozice, je nutné zřízení kontrolních mechanismů pro kontrolu činnosti i u takového orgánu, jako je policie. Existuje hrozba zneužití postavení ve prospěch jednotlivců, organizovaných skupin, politických stran i jednotlivých politiků.

Dřívější kontrola policejního orgánu se jevila jako neúčinná a bezvýznamná. Neexistoval jeden nezávislý kontrolní orgán a kontrolu provádělo několik roztržštěných subjektů. Jednalo se o odbor vnitřní kontroly, který byl zřízen na základě ZP PP č. 110/2006, o obecné kontrole v Policii ČR ve znění ZP PP č. 174/2007. Zde se jednalo o kontrolní orgán, který byl součástí Policejního prezidia ČR, a tedy podléhal policejnímu prezidentovi. Činnost tohoto orgánu byla vykonávána s všeobecnou působností, spočívala v dohledu nad výkonem služeb a souvisejících útvarů a příslušníků Policie ČR. Kontrola probíhala dále na krajské (popřípadě okresní) úrovni, kdy se jednalo o oddělení kontroly a stížností.

Kontrolu mohla dále provádět Inspekce Policie ČR (bývalá Inspekce ministra vnitra). Ta byla orgánem nezávislým na Policejním prezidiu ČR, podřízena Ministerstvu vnitra ČR. Předmětem činnosti bylo odhalování trestné činnosti, které se dopustil policista nebo zaměstnanec Policie ČR a samotné prověřování skutečností, které nasvědčovaly spáchání trestného činu. Dozor nad činností tohoto orgánu vykonávala státní zastupitelství.⁷⁰

Působnost těchto výše jmenovaných kontrolních mechanismů přešla po jejich zrušení na nový kontrolní mechanismus, kterým je Generální inspekce bezpečnostních sborů.

⁷⁰ Inspekce Policie České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky*[online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2014[cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=7768&doctype=ART&lang=cs>

9.1 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen „GIBS“) je kontrolním orgánem relativně nezávislým na Policii ČR a Ministerstvu vnitra ČR. Tento orgán kontinuálně navázal na činnost Inspekce Policie ČR a jeho pravomoc byla rozšířena na vězeňskou službu a celní správu. Dohlízejícím orgánem jsou státní zastupitelství.

GIBS je zřízena zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů. Tento zákon upravuje postavení a činnost této organizační složky státu. Předmětem náplně tohoto zákona je *„vyhledávat, odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je“* příslušník bezpečnostního sboru.⁷¹

Existenci GIBS vnímám jako důležitý kontrolní orgán, který má nezastupitelnou roli v prosazování práva. Existují ale případy, kdy nedochází k plnění úkolu, které je od této organizační složky státu očekáváno. Především se jedná o roli policistů a jeho výstupy v soudním řízení, které mají usvědčující povahu a na kterých se zakládá soudní rozhodnutí.

9.2 Občanská kontrola

Jednou z dalších možností jak kontrolovat činnost policie a jejich příslušníků poskytuje tzv. institut veřejné kontroly. Tato kontrola se vztahuje nejen na Policii ČR jako bezpečnostní sbor a jeho příslušníky v rámci doby výkonu služby, ale také na jednání mimo ni.

⁷¹ Předmět a náplň. *Generální inspekce bezpečnostních sborů* [online]. Generální inspekce bezpečnostních sborů, © 2012 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.gibs.cz/o-instituci/predmet-a-naplň>

Úprava je obsažena v § 97 ZoP a dává možnost každému upozornit na:

- „na nedostatky v činnosti policejního útvaru, policisty nebo zaměstnance Policie ČR, nebo
- na skutečnost, že se policista nebo zaměstnanec policie dopustil jednání, které naplňuje znaky trestného činu, správního deliktu nebo kázeňského přestupku.“

Upozornění nemá formální náležitosti a každý má právo podle subjektivního názoru upozornit na jakoukoliv skutečnost, kterou považuje za nedostatek. Nejčastěji lze hovořit o „neadekvátním dodržování právních předpisů, služebních předpisů nebo rozkazů, problematickým konáním anebo nekonáním.“ Dále může každý upozorňovat na policisty (zaměstnance policie) skutečnostmi, které by odpovídaly kázeňským přestupkům, trestným činům nebo správním deliktům.⁷²

Považuji tento způsob kontroly činnosti policistů a zaměstnanců Policie ČR za užitečný, protože k pochybení docházet může a je potřeba tato selhání eliminovat. Z jiného pohledu mám ovšem za to, že je velmi snadno zaměnitelný podnět ke kontrole s obranou jednotlivce, proti kterému policista, nebo zaměstnanec postupují. Z tohoto institutu kontroly Policie ČR se tak podle mě stává prostředek, jak se zbavit odpovědnosti za své jednání tím, že ho přenesu na policistu či zaměstnance Policie ČR. Podněty jsou pak většinou neopodstatněné, ale na základě zákona musejí být podněty přijaty a do 30 dnů vyřízeny. V těchto případech jde spíše o znesnadňování policejní práce.

Kontrolou činnosti policejního orgánu se mohou zabývat taktéž nevládní organizace jako Amnesty International, Transparency International a jiné.

⁷² ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*.

Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 196

9.3 Policejní ombudsman

Pro kontrolu a ochranu práv příslušníků Policie ČR a Hasičského záchranného sboru ČR vznikl nový institut ombudsmana. Tento ombudsman přijímá a řeší podněty od příslušníků Policie ČR a Hasičského záchranného sboru ČR, které se týkají:

- „*porušování jejich základních a dalších práv,*
- *nečinnost jejich nadřízených při účinném prosazování těchto práv,*
- *postupů, které neodpovídají principům demokratického právního státu,*
- *předcházení a řešení případů diskriminace ze strany nadřízených, podřízených případně i spolupracovníků.*“

Co se týká působnosti, zabývá se ombudsman záležitostmi spojenými s výkonem služby. Věci, které nespadají do působnosti ombudsmana, jsou předány do rukou příslušných orgánů (jako jsou správní delikty, trestné činy).

Tento institut ombudsmana vnímám jako důležitou ochranu pro podřízené policisty a zaměstnance Policie ČR. Stále častěji se totiž objevují případy, kdy je podřízený „šikanován“ svým nadřízeným. Většinou toto chování končí psychickými problémy podřízeného, neefektivitou práce a staly se i případy, kdy došlo k sebevraždě podřízeného, který psychicky neunesl šikanu. Případy, kdy se podřízený vzepře svému nadřízenému, obvykle končí jeho propuštěním ze služebního, nebo zaměstnaneckého poměru. Proto vidím roli policejního ombudsmana jako velmi přínosnou v prevenci této šikaně a v následném odhalování s trestání šikany.

Ombudsman po přezkoumání podnětu může podle nařízení MV č. 22/2012 o ombudsmanovi Policie České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky, navrhnout opatření k odstranění nedostatků služebním funkcionářům, vedoucím zaměstnancům nebo ministrovi vnitra.⁷³

⁷³ Nařízení Ministerstva vnitra č. 22/2012 o ombudsmanovi České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky. In *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 23. 3. 2012].

Závěr

V mé diplomové práci jsem stručně popsal bezpečnostní správu ČR a blíže jsem se zaměřil na jednu z jejích částí, a to ČR. V závěru se pokusím shrnout mé poznatky a pohledy na Policii ČR, které jsem si během tvorby utříbil.

Policie ČR je ozbrojenou bezpečnostní složkou státu, který prochází neustálým vývojem, zdokonalováním a zefektivňováním. Následuje světové trendy, které se týkají vnitřní bezpečnosti ve státě. Stále více se snaží být orgánem, který bude vnímán společností jako veřejnosti prospěšný, moderní, spravedlivý a užitečný. Snaží se také zprostit despektu, se kterým je na ni nahlíženo jako odkaz dob předrevolučních a minulých.

Jako zásadní problém v cestě ke vzniku moderního bezpečnostního orgánu vidím vztah s veřejností.

V současné době, s rozvojem moderních technologií, je Policie ČR stále více podrobována zkoumání, kontrole a pozorování ze strany veřejnosti. Existují palubní kamery automobilů, skryté kamery a jiné nahrávací zařízení, které se veřejnost často nebojí použít jenom proto, aby Policii ČR zdiskreditovala, očernila a zesměšnila. Často také bývají tyto nahrávky používány jako prostředek, kterým se má osoba pořizující nahrávku bránit ve chvílích tzv. „kdyby něco“. Pro eliminaci těchto případů je důležité zdokonalování znalostí a přístupů policisty Policie ČR, aby nedocházelo ke znejistění policisty v případě, že je pořizována nahrávka, a policista se choval přirozeně a profesionálně.

Tyto vztahy jsou postupně budovány přístupem jednotlivých policistů k veřejnosti, který z vlastní zkušenosti vnímám jako velmi profesionální. Dále jsou vztahy budovány zprostředkovaně pomocí médií a mediálních projektů, prezentací na společenských akcích, zpřístupňováním informací pomocí internetu. Tímto způsobem je veřejnost seznamována s denními povinnostmi policistů ve službě a je jim umožněno nahlédnout a seznámit se s problémy, které jsou policisté při výkonu služby povinni řešit.

Na druhé straně musím zdůraznit, že jsou tyto záznamy často důkazy toho, že někteří policisté Policie ČR stále nejsou schopni vystupovat a jednat tak, aby mohli být považováni za profesionální, důvěryhodné a vstřícné příslušníky sboru, který má sloužit veřejnosti. Tyto záznamy jsou s oblibou produkovány na televizních obrazovkách a internetových serverech a bohužel tímto vrhají špatné světlo na celou bezpečnostní správu ČR. V těchto případech pak autorita Policie ČR klesá strmě dolů.

V oblasti vzdělání a kvalifikace došlo ke změnám. Je stále více využíváno civilních zaměstnanců Policie ČR, kteří mají vyšší kvalifikaci k odborné práci. Policisté ve služebním poměru se následně mohou věnovat práci, která směřuje k plnění úkolů Policie ČR. Vznikem služebního zákona došlo ke změnám, které z mého pohledu nebyly přínosem pro Policii ČR. Patří mezi ně např. zavedení minimálních stupňů dosaženého vzdělání pro dané služební hodnosti. Výsledkem byl odchod mnoha zkušených policistů s dlouholetou praxí, kteří neměli dostatečné předpoklady k dokončení požadovaného vzdělání. Možná se však jedná o součást generační obměny, kterou Policie ČR v rámci reformy prochází, a následně dojde k zaplnění služebních míst mladými diplomovanými policisty. Otázkou zůstává, zda na pomyslných vahách převládne teoretická znalost nebo dlouholetá praxe.

Jako další demotivující skutečnost vnímám institut služby přesčas. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, umožňuje v důležitém zájmu služby nařídít policistovi výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Tato časová dotace přitom není policistům zohledněna v jejich služebních příjmech.

Organizační změna ve struktuře Policie ČR přinesla se vznikem nových krajských ředitelství policie efektivnější řízení a hospodaření uvnitř kraje. Krajská ředitelství policie nyní samostatně hospodaří s přidělenými finančními prostředky. Tyto jsou následně efektivněji a zejména adresněji využity při výkonu služby v rámci jednotlivých krajských ředitelství policie. Při jejich rozdělování je možné lépe zohlednit regionální odlišnosti a specifické potřeby, se kterými jsou policisté při výkonu služby denně konfrontováni.

Moderní se Policie ČR stává také na základě vybavenosti. Vozové parky jsou doplňovány novými služebními vozidly vybavenými nejmodernější technikou, která výrazně ovlivňuje výkon služby (kamerové, měřicí a záznamové systémy). Organizační úseky dálniční policie disponují silnými vozidly, která jsou schopna stíhat i řidiče na rychlých motocyklech. Významný je rovněž jejich preventivní účinek. Jako součást modernizace Policie ČR je nutno zmínit modernizaci policejních služeben v rámci Projektu P1000. V mých očích je tato investice do nového vybavení velmi důležitá. Služebny jsou ještě dnes nezdědka vybaveny zařízením z dob minulého režimu. Tento program modernizace služeben je částečně kritizován pro neúčelnost. Jsem však přesvědčen, že je právě naopak velkým přínosem. Dle mého názoru je hrdost policisty na své povolání přímo úměrná tomu, v jakém prostředí pracuje, s jakým vybavením zachází, v jakých služebních vozech jezdí a mnoha dalším podmínkám, které při výkonu funkce má. Současně věřím, že tyto projekty budou pokračovat a budou v případě možnosti spolufinancovány prostředky z evropských strukturálních fondů.

Policie ČR se snaží sledovat současné trendy taktéž používáním vzletných moderních názvů jako např. „policejní a dopravní experti, policejní manažeři, aj.“. Z mého pohledu se však nejedná o opatření, která by vedla k efektivnějšímu plnění úkolů Policie ČR.

V oblasti kontroly oceňuji existenci GIBS. Existence nezávislého orgánu, který bdí nad dodržováním právních předpisů, je nezbytný ke správnému fungování tohoto orgánu. Ač je GIBS nezávislým orgánem, jsem si téměř jist, že se v některých případech o nezávislosti hovořit nedá, a to na základě personální propojenosti (působení bývalých policistů či zaměstnanců Policie ČR v rámci organizační struktury GIBS).

Činnost Policie ČR na úrovni mezinárodní spolupráce hodnotím jako důležitou pro udržení bezpečnosti ve státě. V době, kdy se v celosvětovém měřítku denně přepraví nespočet osob, zboží a služeb, dochází ke globálnímu nárůstu kriminality. Z tohoto důvodu spatřuji spolupráci Policie ČR s mezinárodními

policejními a justičními organizacemi jako jeden z mála způsobů boje proti mezinárodní kriminalitě.

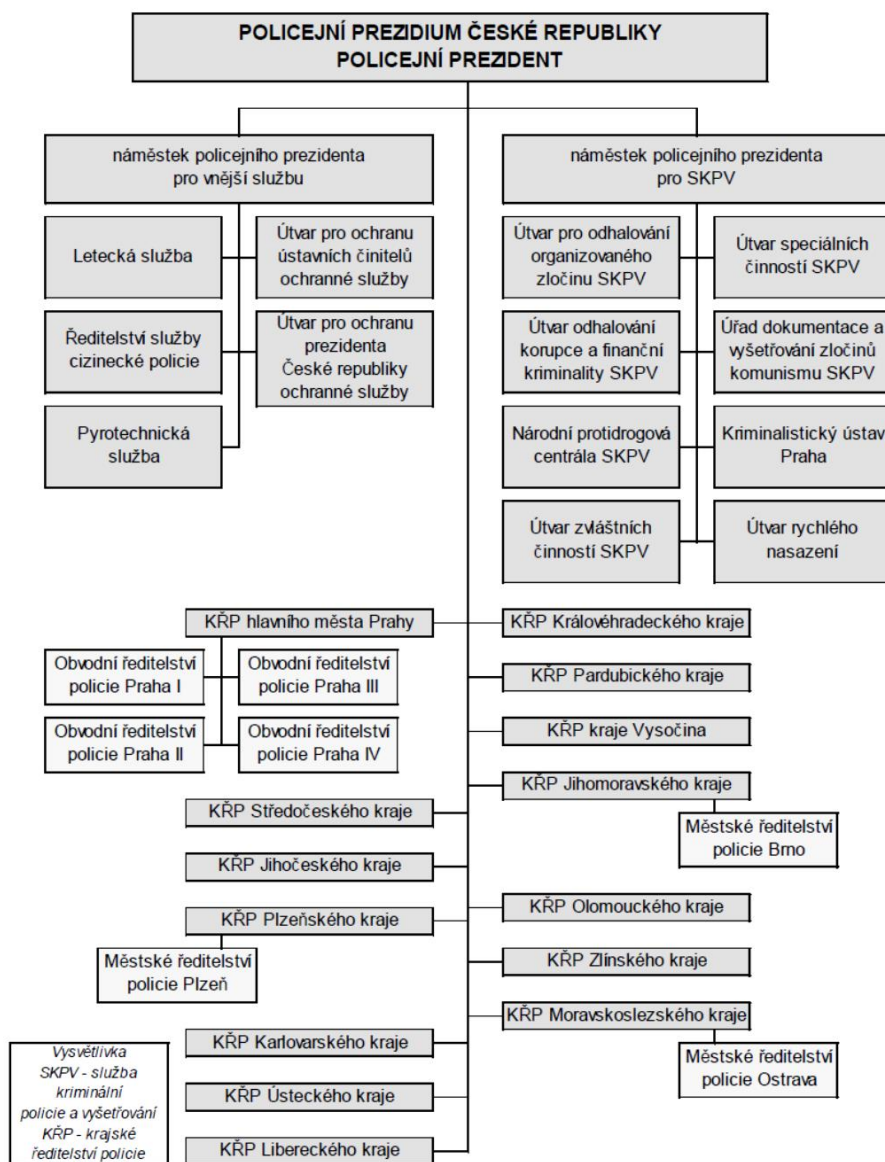
Přes sebelepší koncepci právní úpravy a systém Policie ČR nelze, dle mého názoru, úspěšně plnit stanovené úkoly, nebude-li bezpečnostnímu sboru vymezen dostatečný objem finančních prostředků ze státního rozpočtu pro jeho plnohodnotné fungování.

Dalším předpokladem pro úspěšné fungování tohoto sboru je účelné obsazení pozice jeho nejvyššího představitele, tj. policejního prezidenta. Je nanejvýš žádoucí, aby v čele takto početného sboru stála všeobecně respektovaná a erudovaná osobnost, která má dostatek praktických zkušeností z řízených i řídicích pozic napříč Policií ČR. Vývoj minulých let je zřetelným důkazem toho, že častá změna policejního prezidenta s sebou nepřináší velká pozitiva. Předmětem obsáhlé diskuze nejen odborné veřejnosti by se mohl stát návrh na legislativní úpravu funkčního období výkonu pozice policejního prezidenta (např. obdobným způsobem, kterým je upraveno funkční období styčných důstojníků Policie ČR v příslušných misích).

Pohled *de lege ferenda* je v podstatě odvislý od daných společenských událostí a nelze právní normou předem postihnout všechny společenské vztahy tak, aby nedocházelo ke stále nové potřebě legislativní úpravy.

Příloha č. 1 – organizační schéma Policie České republiky

Organizační schéma policie

Příloha č. 2 - Hodnostní označení příslušníků policie ČR

Vzor hodnostního označení příslušníků Policie České republiky		
rotný	strážmistr	nadstrážmistr
podpraporčík	praporčík	nadpraporčík
podporučík	poručík	nadporučík
kapitán		
major	podplukovník	plukovník
brigádní generál	generálmajor	generálporučík

Seznam použitých pramenů

Knižní literatura

1. DVOŘÁČEK, Zdeněk. *Právní základy veřejného pořádku*. Armex : Praha, 2004, 95 s., ISBN 80-86795-04-7
2. JURNÍKOVÁ, Jana. a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 6. Doplněné vydání. Brno: MU 2009. 397 s., ISBN 978-80-210-4847-8
3. MACEK, Pavel; UHLÍŘ, Lubomír., *Dějiny policie a četnictva I. Habsburská monarchie (1926 – 1918)*. 1. vyd. Praha: Themis, 1997, 178 s., ISBN 80-85821-52-4
4. MACEK, Pavel; UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva III.. Protektorát Čechy a Morava a slovenský stát (1939 – 1945)*. 1. vyd. Praha: Police History, 2001, 230 s., ISBN 80-86477-01-0
5. MACEK, Pavel; UHLÍŘ, Lubomír, *Dějiny policie a četnictva IV. Československo (1945-1989)*. 1. vyd. Praha: Police History, 2011, 291 s., ISBN 978-80-86477-55-8
6. MATES, Pavel a kol. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem*. Praha: Linde, 2009, 338 s., ISBN 978-80-7201-743-0
7. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, 463 s. ISBN 987-8é-7357-382-9
8. ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, 396 s., ISBN 978-80-7380-160-1
9. VOKUŠ, Jiří. *Policie České republiky*. 1. vydání, Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010, 84 s., ISBN 9788025460993

Internetové zdroje

1. Beck – online: *Nové pravomoci Vězeňské služby*[online]. Nakladatelství C.H. Beck, ©2012 [cit. 24.3.2014]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/nove-pravomoci-vezenske-sluzby/>
2. *Celní správa České republiky* [online]. Generální ředitelství cel, ©2009 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/Stranky/default.aspx>
3. Cíle a poslání VS ČR. *Vězeňská služba České republiky*[online]. Vězeňská služba České republiky, © 2012 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>
4. Česká republika v Schengenu: *Ministerstvo vnitra České republiky*[online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2014 [cit. 23.3.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ceska-republika-v-schengenu.aspx>
5. Čím se zabýváme: *Bezpečnostní informační služba*: [online]. [cit. 23.3.2014]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/cim-se-zabyvame.html>
6. History: *Interpol*[online]. INTERPOL, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.interpol.int/en%3C%83%3C%A6%3C%AF%3C%BF%3C%BD%3C%AF%3C%BF%3C%BD%3C%82%3C%B0/About-INTERPOL/History>
7. Historie: Jak vznikala nelegální armáda KSČ. *Neviditelný pes*. [online]. Neviditelný pes a MARFA a.s., © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/historie-jak-vznikla-nelegalni-armada-ksc-f1v-/p_spolecnost.aspx?c=A130910_185357_p_spolecnost_wag
8. Historie policie a četnictva. *Policie ČR*[online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/historie-policie-a-cetnictva.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
9. Inspekce Policie České republiky: *Ministerstvo vnitra České republiky*[online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2014

- [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z:
<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=7768&doctype=ART&lang=cs>
10. Národní ústředna Interpolu: *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/narodni-ustredna-interpolu.aspx>
 11. Policie České republiky: *Odbor mezinárodní spolupráce* [online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23.3.2014]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/policejni-prezidium-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace.aspx>
 12. Pracovní skupina Rady EU – SIS/SIRENE: *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pracovni-skupina-rady-eu-sis-sirene.aspx>
 13. Předmět a náplň: *Generální inspekce bezpečnostních sborů* [online]. Generální inspekce bezpečnostních sborů, © 2012 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.gibs.cz/o-instituci/predmet-a-naplň> TENKRÁT, L. a kol., *Základní představení systému: Ekonomický informační systém Ministerstva vnitra* [online]. ©2007 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: sis.polac.cz/predmety/index.php?do=down&did=3194
 14. Vznik, omezení, hodnocení služebního poměru. *Policie ČR* [online]. Policie ČR, © 2014 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vznik-omezeni-hodnoceni-sluzebniho-pomeru.aspx>
 15. Žaloba proti nezákonnému zásahu. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2003-2010 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Zaloba-proti-nezakonnemu-zasahu/art/491?menu=311>

Právní předpisy

1. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR
2. Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 23. 3. 2014].
3. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014]
4. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR
5. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR
6. Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR
7. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR[cit. 23. 3. 2014]
8. Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI*[právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR
9. Nařízení Ministerstva vnitra č. 22/2012 o ombudsmanovi České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky. In *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR
10. Vláda České republiky. Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Judikatura

1. Stanovisko pléna Nejvyššího soudu České republiky 22. 1. 1997, sp. zn. 2/1996. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 23. 3. 2014].

Dostupné z:

[http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn3%5D%3D2%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D96&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn3%5D%3D2%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D96&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1)

2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.5.2003, sp. zn. 21 Cdo 2221/2002. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2010 [cit. 23. 3. 2014].

Dostupné z:

http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/DE131B686CE5BE90C1257A4E00651482?openDocument&Highlight=0